

Töölön yhteiskoulun Pro Patria-taulut

Helsingin Taka-Töölössä, Olympiastadionin kupeessa sijaitseva Töölön yhteiskoulu perustettiin oppikouluna jo vuonna 1912. Sen toiminta alkoi kirjaimellisesti kivenheiton päässä sen nykyisestä sijainnista Urheilukadulla, Mannerheimintiellä nykyisten ratikkahallien kohdalla sijainneessa Rosavillan huvilassa. Nykyinen koulurakennus valmistui vuonna 1927 ja on sittemmin oppilasmäärän ja ainevalikoiman kasvaessa laajentunut ylöspäin uusien kerrosten myötä.

Koulutalo otti osua Neuvostoliiton helmikuussa 1944 Helsinkiin kohdistamissa suurpommituksissa, mutta saatiin sodan jälkeen korjattua entiselleen. Jatkosodan (ja sitä edeltäneen talvisodan) korvaamattomista vahingoista muistuttaa kuitenkin talon viidennen kerroksen juhlasalin seinältä löytyvät Pro Patria-taulut.

TYK:issä on opintiansä aloittanut monta oman jälkensä maan historiaan jättänyttä nimeä: mm. kansanedustaja **Ben Zyskowitz**, Helsingin apulaispormestarinakin vaikuttanut **Nasima Razmyar**, laulajatähti **Hector** sekä muotoilija-kuvanveistäjä **Tapio Wirkkala**. Vieläkin suurempia nimiä löytyy TYKin taulusta: ilman heitä kun ei meillä olisi koko maata. Sotamiehistä lentäjäsankareihin, perheenisistä ministeriperheen vesoihin... ja jopa yksi Mannerheim-ristin ritari! Lisäksi heidän jälkensä näkyy Helsingin katukuvassa vielä tänäkin päivänä.

Töölön yhteiskoulu toimii kuvan keskimmäisessä ja vasemmanpuoleisessa rakennuksessa osoitteessa Urheilukatu 10–12. Pro Patria-taulut löytyvät sen viidennestä kerroksesta sijaitsevasta juhlasalista, lavan vasemmalta puolen. (Kuva: Töölön yhteiskoulu)

Tauluja on kaikkiaan kolme. Näistä ensimmäinen, oikeanpuolimmainen, paljastettiin 16.5.1953. Laatiessaan koulun 75-vuotisjuhlan kunniaksi sen opettajat ja opiskelijat sisältävää (ja liki 6000 nimeä käsittävää!) matrikkeliä huomasi Töölön yhteiskoulun entisten opiskelijoiden muodostama senioriyhdistys taulun olevan uhrimäärältään hyvin puutteellinen. Niinpä he lahjoittivat sitä täydentämään kaksi taulua, jotka paljastettiin vuoden 2011 itsenäisyyspäivän juhlassa.

Jokaista maamme Pro Patria- taulua yhdistää niiden sanoma. Jokaisessa niistä on kuitenkin aina jotain, joka tekee niistä ainutlaatuisen. TYK:n taulussa esimerkiksi on poikkeuksellisen paljon sellaisia kaatuneita, joiden sukunimeä ei niiden kohtalon vuosien tilastoista toista löydy. Tämä selittyy monen kohdalla sillä, että moni perheistä oli 1900-luvun ensimmäisinä vuosikymmeninä vahvana eläneen trendin mukaisesti mennyt suomalaistamaan ruotsalaisperäiset ja liian vierasperäisiksi katsomansa nimet.

Töölön yhteiskoulun Pro Patria- tauluissa on yhteensä peräti 77 meidän puolestamme kaikkensa antaneen sankarin nimet. Heistä 16 kaatui talvisodassa, 60 jatkosodassa ja yksi uhrasi kalleimpansa Lapin sodassa.

Tässä ovat heidän tarinansa.

Arvo Auri

Taulun nimilistan ensimmäinen, sotamies **Arvo Auri**, kävi Töölön yhteiskoulua kahden vuoden ajan. Sen jälkeen hän työskenteli mm. sähköasentajana ja autonkuljettajana. Aseettoman varusmiespalveluksensa hän suoritti matruusina Rannikkolaivastossa, missä sai lääkintämiehen koulutuksen. 4. lääkintäkomppanian riveissä hän kohtasi myös loppunsa saatuaan 20.2.1940 Turkin saarella vaikean räjähdysvamman rintaansa.

Alle vuosi heidän häistään Saara-vaimosta tuli sotaleski.

Erkki Austi on puolestaan ensimmäinen Töölön yhteiskoulun Pro Patria- taulujen 27 tapauksesta, jotka ovat sankarivainajatilastoissa nimensä ainoita edustajia. Paraisilla syntyneen 25-vuotiaan vänrikin kohdalla suvun nimi oli suomalaistettu Grönrosista. Töölön yhteiskoulusta ylioppilaaksi kirjoitettuaan keväällä 1937 oli Austi jatkanut opintojaan samana syksynä Helsingin yliopistoon, missä hänen pääaineensä oli geologia. Eteväenä piirtäjänä tunnetun Austin harrastuksiin kuului myös autosuojeluskunta, minkä lisäksi hän eli opiskelijaelämää mm. Eteläsuomalaisen osakunnan riennoissa.

1939 hän sai kutsun suorittamaan asepalvelustaan, mutta vielä talvisodan ajan hän oli upseerikoulutuksessa, huhtikuun alussa vänrikin arvon saaden. Jatkosodassa hänet sijoitettiin Jääkäripataljoona 3:n kranaatinheitinjoukkueeseen, missä hän 23.9.1941 sai Petäjälässä kuolettavan osuman viholliskivääristä.

Tapaninpäivänä syntynyt **Tapani Haapaniemi** on TYKin Pro Patria-taulujen ainoa Lapin sodassa kaatunut. 24-vuotias kapteeni oli syntyisin Lahdesta, kävi koulunsa Helsingissä ja kuoli Rovaniemellä 14.10.1944. Alli-äidin perhe oli joutunut hautamaan jo 1933, joten Jalkaväkirykmentti 11:ssä palvelutta Haapaniemeä jäivät kaipaamaan hänen Töölön Apollonkadulla asunut Oiva-isä sekä Leena-sisko.

Haapaniemen tai Austin lailla ei **Kaarlo Hakulinenkaan** ollut vielä kerennyt itselleen edes puolisoa löytää. Pielisjoella syntyneen Hakulisen isä oli paikallinen kunnanlääkäri, mutta poikaa ei akateeminen ura kiinnostanut, vaan tämä työskenteli Helsingissä peltisevän apulaisena. Perheen kaikki neljä lasta opiskelivat Töölön Yhteiskoulussa, muut kolme ylioppilaaksi saakka, mutta Kaarlon kohdalla koulunkäynti ei maistunut yhtä vuotta enempää. Töölössä Museokatu 24:ssä asunut 22-vuotias sotamies palveli jatkosodassa Jalkaväkirykmentti 3:n 1. komppaniassa ja kaatui 26.8.1941 Kämärällä. Kaarlon menetys ei jäänyt vanhempien Oskari ja Ellin ainoaksi uhraukseksi sodalle, sillä kesällä 1946 he menettivät neljästä lapsesta toisenkin poikansa, jonka myös kerrotaan kuolleen sodan seurauksena.

Kaarlo Hakulinen

Mikko Hannula

Myös **Mikko Hannulan** kohdalla TYK oli koulu, jonka käsiin vanhemmat Onni ja Rakel uskoivat kaikkien lastensa koulutuksen. Ylioppilaaksi Hannula kirjoitti 1940, minkä jälkeen aloitti Helsingin yliopiston matemaattisluonnontieteellisessä tiedekunnassa, tavoitteenaan ura lääketieteessä. Varusmiespalveluksensa liki 190-senttinen opiskelija aloitti 1942, mistä sai pian siirron upseerikoulutukseen. Sairastelu keskeytti opinnot, mutta syyskuun 24. päivä hän sai olkaansa alikersantin natsat.

Kaksi päivää myöhemmin hän haavoittui Salmijoella vaikeasti päähänsä ja kuoli vammoihinsa myöhemmin samana päivänä 10. Kenttäsairaalassa.

Töölön yhteiskoulu oli myös Havelan kolmipäisen sisaruskatraan vanhempien liikemies Juhon ja tämän Lydia-vaimon valinta eikä koulumatka kotoa Urheilukadulta kestänyt kuin muutaman minuutin. Esikoisen **Voitto Havelan** kohdalla opinnot kestivät viisi vuotta, minkä jälkeen hän ansaitsi elantonsa liikeapulaisena ja varastomiehenä. Morsiankin oli jo katsottuna. Jääkäripataljoona 3:ssa isänmaataan palvelleen 21-vuotiaan jääkäriin elämä päättyi vihollisluotiin Sääntämässä 7.8.1941. Hänet haudattiin hieman yli 400 suomalaisen talvi- ja jatkosodan sotilaan lailla Salmen sotilashautausmaahan, joista osa päästiin tuomaan takaisin kotimultiin ennen kuin alue menetettiin sodan päätteessä Neuvostoliitolle.

Erik Henriksson

Erik Henriksson ei hänkään ollut kaatuessaan kuin 21-vuotias. Turussa syntynyt, mutta tätä nykyä Vuorimiehenkadulla asunut nuorukainen oli ehtinyt jo vuosien ajan olla mukana Helsingin Ikämiessuojeluskuntatoiminnassa ja tämän maanpuolustustahdon siivittämänä hän ilmoittautui armeijaankin vapaaehtoisena kevättalvella 1941. Hän ei ollut kahdeksaatoistakaan. Elämänsä seuraavat (ja viimeiset) kolme vuotta hän vietti sodassa ja antoi kalleimpansa kesän 1944 hirvittävässä torjuntataisteluissa Ihantalassa. Jalkaväkirykmentti 13:n 5.komppanian muonavahvuuteen kuulunut sinisilmäinen sotamies tuotiin kotimaahan 10.7. ja viikko myöhemmin hänet haudattiin Hietaniemen sankarihautoihin.

Urho Hiilto on Töölön Yhteiskoulun Pro Patria-aulun sankareista vanhin, hänen kohtalonsa puolestaan hurjin. TYKin jälkeen merkonomiksi vuonna 1934 valmistunut Hiilto oli suomalaistanut nimensä Hildénistä ja oli harrastanut juoksua ihan NMKY:n edustusjoukkueetasolla. 1926 hän oli avioitunut Sylvinsä kanssa ja vuosi myöhemmin perhe oli kasvanut ensin Sirkka-tyttärellä ja viisi vuotta sen jälkeen vielä Seppo-pojalla. Sylvi työskenteli opettajana, prokuristi Hiilto puolestaan oli aloittanut 1941 rakennusalan yrityksessä konttoripäällikkönä. Espoolaisen perheenisän elämä oli siis varsin mallillaan jatkosodan syttyessä kesällä 1941. Vain muutama kuukausi hän palasi kotiin Viherlaaksoon lomille. Puoli seitsemältä seuraavana aamuna hän oli kuollut. Samoin hänen vaimonsa. Tytär oli sairaalassa saamassa hoitoa vammoihinsa, pojasta oli tullut orpo.

Urho Hiilto

Vastaus löytyy kenttätykistörykmentti 7:ään sijoitetun alikersantti Hiilton tuliaisista. Isä oli tuonut rintamalta "sotasaaliiksi" ottamansa venäläisen käsikranaatin, josta oli seuraavana aamuna alkanut hohtimilla poistaa sen nallia. Kranaatti oli alkanut sihistä, jonka seurauksena Hiilto oli aavistanut, kuinka kohtalokkaan virheen oli tehnytään ja heittäytyi sen päälle. Kranaatti räjähti, tappaen Hiilton ja haavoittaen vaimoa niin pahasti päähän, että nämä molemmat kuolivat. Viereisessä huoneessa ollut tytär säikähti räjähdystä ja sen seurauksena sinkoilleita sirpaleita niin pahasti, että oli pelastautuakseen heittäytynyt ulos toisen kerroksen ikkunasta ja suoraan sen alla odottavaan kiviröykkiöön. Vain toisessa huoneessa ollut kahdeksanvuotias poika selvisi ehjin nahoin.

Surua ei Urhon äidin Marian elämästä totisesti puuttunut. Hänen kymmenestä lapsestaan kolme kuoli jo vauvana. 1931 hän joutui vielä hautaamaan miehensä Johanin. 1930-luvun alun pulavuosina hänen poikansa Armas otettiin kiinni hänen mentyään pimeän turvin rajan toiselle puolelle Suomenlahdella saadakseen hankittua edes jotain ruokatarpeita henkensä pitimiksi. Muutaman vuoden pakkotyön jälkeen kirjeet Neuvostoliittoon eivät enää menneet perille, eikä Maria koskaan saanut tietää, mikä pojan kohtalo oli (vasta arkistojen alkaessa avautua 1990-luvun alussa Neuvostoliiton romahdettua perhe sai tietää, että Armas oli siirretty pahamaineiselle vankileirille Kazakstaniin, missä hänet oli teloitettu ampumalla 1938). Ja aivan kuin tässä ei olisi ollut tarpeeksi, joutui Suomi sotaan ja heinäkuun puolivälissä 1941 tuli tieto Vilho-pojan kaatumisesta tämän saatua kranaatinsirpaleesta sydämeensä. Ja nyt, vain muutama kuukausi myöhemmin, Maria menetti vielä Urho-poikansa vaimoineen.

Teppo Hirvi-Kunnas

Ottaen huomioon **Teppo Hirvi-Kunnaan** (joissain lähteissä myös Hirvikunnas) olleen Mannerheim-ristin ritarina kuitenkin *melkoista* valiojoukkoa, on hämmästyttävää, että mies on unohdettu peräti kahden hänen vanhan oppilaitoksensa Pro Patria-taulusta: niin Töölön yhteiskoulun alkuperäisestä taulusta kuin [Tehtaanpuiston yhteiskoulun kunnianosoituksesta](#).

Ensimmäiset kaksi vuotta tämä opettajaperheessä kasvanut tuleva Mannerheim-ristin ritari numero 53 opiskeli siis TYKissä. Mm. partiota, ratsuväkisuojeluskuntatoimintaa sekä Kalevalaa siviilissä harrastaneen Hirvi-Kunnaan rohkeus ja oma-aloitteisuus joukkueen- ja tiedustelupartionjohtajana ei jäänyt rintamalla hänen esimiehiltään huomaamatta, ansaiten hänelle esityksen kunnianosoituksista korkeimmasta, jota hän ei itse kuitenkaan koskaan päässyt kokemaan, sillä maaliskuussa 1942 vain 22-vuotias kornetti kaatui vihollislinjojen taakse tehdyllä partioretkellä. Hänen ruumistaan ei koskaan saatu haettua takaisin, joten hänet siunattiin viimeiseen lepoonsa kentälle jääneenä.

Seuraavan vuoden joulukuussa hänen vanhempansa joutuivat hautaamaan hänen tästä taulusta löytyvän isoveljen Timon tämän kaaduttua Krivillä.

Uolevi Houni on yksi Töölön Yhteiskoulun Pro Patria-taulujen monesta lentäjäsankarista. 25-vuotias luutnantti oli syntynyt Viipurissa, ja oli jo kerran joutunut todistamaan kotiseutujensa menetyksen koko maassa aiheuttamaa järkytystä. Mutta, vain joitain viikkoja jatkosodan syttymisen jälkeen, hän oli päässyt myös todistamaan sitä huumaavaa voiton juhlaa, kun Viipuri ja koko muu talvisodassa menetetty Karjala oli taas Suomen. Ylioppilaslakin päähänsä saatuaan hän oli opiskellut Kauppakorkeakoulussa ja työskenteli nyt vakuutustarkastajana. 1941 oli tanssittu häitä Tuulikin kanssa ja seuraavana vuonna oli Messeniuksenkadulla asuvan pariskunnan onni täydentynyt vielä pienellä Jyrki-pojallakin. Vaikka hän oli jatkosodan syttyessä kesällä 1941 vasta hädin tuskin 22-vuotias, oli hän jo yhden sodan veteraani.

Uolevi Houni

Talvisodassa hän oli puolustanut maataan mm. Ilmasuojelukeskuksessa, jatkosodassa hän sai tähystäjän erikoiskoulutuksen Lentolaivue 46:ssa. Lyhyeksi, vain vähän yli 160-senttiseksi jäänyt Houni oli niitä ihmisiä, jotka olivat yhtä kotonaan niin maalla, merellä kuin ilmassa: harrastuksiinsa hän laski mm purjehduksen.

Kapteeni Erkki Uotisen DN-65- kone oli vähän puolennyön jälkeen 20.2.1943 palaamassa edellisenä päivänä Sekehiin tekemältään pommituslennolta, kun yhä huononevan sään lisäksi saatiin huomata koneen polttoainesäiliön saaneen vuodon ilmatorjuntatulesa. Lentäjä yritti palata matalammalla korkeudella paremman näkyvyyden alueelle pakkolaskun tehdäkseen, mutta sakeassa lumipyryssä sen toinen siipi osui puuhun ja se syöksyi maahan. Houni toimi koneen tähystäjänä, minkä lisäksi koneessa oli sähköttäjä sekä konekivääriampuja. Näistä sähköttäjä sai surmansa välittömästi konekivääriampujan ja Hounin jäädessä alaruumiistaan pahoin puristuksiin murskaantuneen koneen alle. Lentäjä, hänkin vaikeasti loukkaantuneena, lähti hakemaan apua ja palasi sitä löydettyään noin tunnin päästä.

Maahansyöksy oli katkaissut Hounin jalat sekä toisen käden, minkä lisäksi se oli aiheuttanut vamoja hänen päähänsä. 25-vuotias luutnantti menehtyi vammoihinsa 22. Sotasairaalassa kaksi päivää myöhemmin. Ainoa hopeareunus minkä hänen kohtalolleen keksii, on se, että ainakin hän säästy näkemästä puolentoista vuoden päästä uusiutunutta tragediaa, jossa karjalaiset jälleen rauhan ehtojen myötä menettivät kotinsa.

Pentti Hyvönen

Lento-onnettomuudessa menetti henkensä myös **Pentti Hyvönen**, kadettikurssin numero 16 käynyt kapteeni. Sortavalasta kotoisin oleva lentäjä oli talvi- ja jatkosotansa aikana puolustanut maataan ilmasta käsin useammassakin lentolaivueessa, mutta toimi nyt Lentosotakoulussa ohjaajakurssin johtajana. Avioliittoa Ingegerdin kanssa oli kestänyt vajaa kuusi vuotta, jälkikasvuakin siunaantunut kolmen pojan verran, joista kahdelle nuorimmalle ei ehtinyt isästään mitään muistoja jäädä.

Kokeneen, juuri 32 täyttäneen lentäjän kuolemaan johti virhearvio ja näyttämisenhalu: harjoituslennolla Kauhavan Ylikylässä hän intoutui tekemään kunniaa lennolla mukana olleen mekaanikko Kyösti Niemen kotitalon kohdalla, konetta ympäri vaakasuuntaan toistuvasti pyörittäen. Hyvönen kieputteli vaakakierteitään kuitenkin aivan liian matalalla lentokorkeudella ja hänen koneensa, Stieglitz SZ-31, osuikin maahan, murskautui ja leimahti palamaan. Molemmat koneessa olleet saivat heti surmansa.

Ristimänimeään **Veikko Johan Ilmari Hämeenaho** ei taulun seuraava sankari käyttänyt missään: kaikki hänet tunteneet kutsuivat häntä Jussiksi. Oulunsalolaisten Heikin ja Ruusan kolmesta pojasta keskimmäisenä syntynyt Jussi saapui maailmaan joulupäivänä, vanhempien hartaasti odottamana joululahjana. Pitkään he eivät ehtineet lapsistaan nauttia, ennen kuin näistä tuli orpoja: perheen isä kuoli 1922 ja äiti seitsemän vuotta myöhemmin. Surua ja menetystä oli täynnä jäljellä jääneidenkin elämä: perheen pojista nuorin, Viljo, kuoli vain muutaman vuoden ikäisenä eikä ainoa tytär Elsakaan saanut paljon vanhemmaksi elää. 18.9.1942 kaatui Krivillä Jalkaväkirykmenttiä 47:n 3. komppaniassa palvellut alikersantti Jussi Hämeenaho. Siviilissä tämä kauppakoulua käynyt liikeapulainen työskenteli liikeapulaisena ja kotona Kalevankadulla häntä odotti tuore vaimo Bertta. Jussi oli haavoittunut ja menehtyi matkalla joukkosidontapaikalta eteenpäin. Alle puolitoista vuotta myöhemmin, tammikuussa 1944, kuoli sisarusparven viimeinenkin: Väinö. Hän sai sisaruksista pisimmän elämän... eikä sekään ehtinyt 28 vuotta pidempään kestää.

Björn Jorvaksen sukunimi oli alkujaan Johansson. Tamperelaisyntyinen sotamies aloitti koulunkäyntinsä TYKissä, jatkaen sitä myöhemmin Forssan Yhteiskoulussa. Myöhemmin hän asettui Jokioisiin, missä vapaa-aika kului mm. suojeluskuntaharrastuksen parissa. Elantonsa hän tienasi sähkötyömiehenä, ja nämä taidot otettiinkin käyttöön hänen ilmoittautuessa vapaaehtoisena suorittamaan asepalvelustaan vuoden 1940 alussa. Sota- ajan mekaanikko- ja apumekaanikkokurssien kautta hän päätyi Jalkaväkirykmentti 35:n 7.

Björn Jorvas

komppaniaan, jatkosotaan ja lopulta kuolemaansa. 21-vuotias sotamies kaatui 9.10.1941 Itä-Karjalan Motoriinossa Mundjärven pohjoispuolella. Isä Gustav oli kuollut tasan neljä kuukautta aikaisemmin, joten nuorta sankarivainajaa jäivät kaipaamaan Viiviksi kutsuttu äiti Anna sekä kolme isosisko.

Sodissamme 1939–1945 kaatuneista löytyy kaksi Jänkävääraa. Molemmat suru-uutiset menivät samaan perheeseen. **Reima Jänkäväära** syntyi Akaalla maanmittausinsinööri-isä Kustaan ja käsityönopettajaäiti-Signen neljälapsisen perheen toiseksi nuorimpana. Talvisodassa Kustaa ja Sigine menettivät kahdesta pojastaan vanhemman, Kollanjoella joulukuussa kaatuneen Riston. Jatkosodassa oli pojista nuoremman, palveluliikkeen johtajana siviilissä työskennelleen Reiman vuoro.

Reima Jänkäväära

Talvisodassa mm. ilmasuojelutehtävissä palvelut nuorukainen siirtyi tähystäjäkurssin käytyään Lentolaivue 14:ään, missä hänen sotansa ehti kestää reilut kolme kuukautta ennen kuin tuli päätökseensä 24.9.1941 hänen koneensa kadotessa Suulajärvi-Lappeenranta-yhteyslennolla. 21-vuotiaan uhrin kohtalo jäi auki eikä mitään ruumistakaan löydetty, joten epäätietoisuus, ahdistus ja pelko varjostivat jälkeen jääneiden elämää. Oliko hän kaatunut? Otettu vangiksi? Jotain muuta, mitä?

Seuraavana kesänä mysteeri ratkesi, mutta vailla onnellista loppua. HYVÖSEN KIRJASTA DETS. Heinäkuun lopulla 1942 joukkosidontapaikalle tuotiin Rautakorven maastosta löytyneen koneen jäännösten läheisyydestä löytynyt ruumis, joka tunnistettiin liki vuosi aikaisemmin kentälle jääneeksi vänrikki Jänkävääraksi. Muutama päivä myöhemmin hänet päästiin saattamaan pitkäksi venähtäneelle kotimatkalleen. Omaiset hautasivat hänet Kirkkopuiston sankarihautausmaalle Tuusulaan.

Siinä, missä Töölön Yhteiskoulun Pro Patriasta löytyy poikkeuksellisen paljon uniikkeja nimiä, löytyy myös niitä, joille tappiotilastoista löytyy useampikin identtinen kaima. Esimerkiksi **Lauri Armas Järvisiä** kaatui sodissamme ainakin kolme. Tämän taulun Järvinen oli 35-vuotias autonkuljetusalan yrittäjä, jota kotona Töölön Museokadulla odottivat vaimo Elma sekä tytär Silja. Kenttätykistörykmentti 7:n 4. patteriin sijoitettu korpraali Järvinen haavoittui Syvärillä 24.6.1943 klo 14.15 kranaatinsirpaleista. Vammoja oli pitkin hänen 179-senttistä kehoaan. Selässä, säärissä. Osa oli lävistänyt hänen rintakehänsä. Päähän tulleet, aivoja vaurioittaneet iskut olivat lamauttaneet toisen puolen hänen kehostaan. Lääkärit 29. Kenttäsaaralassa, mihin Järvinen oli saatu kiidätettyä, arvioivat shokin vakavaksi, mitä olivat selvästi myös potilaan kärsimät tuskat. Klo 18.30 hänen taistelunsa elämästä ja kuolemasta päättyi. Jälkeen jääneiden kohdalla elämä jatkui, mikä näkyi lopulta myös täällä TYKissä. 1975 oman koulunsa näillä samoilla käytävillä aloitti Johanna Larkio, Lauri Armas Järvisen tyttärentytär.

Töölön Yhteiskoulun Pro Patria-taulujen erikoisimpiin (ja samalla koko maan harvinaisimpiin) nimiin kuuluu **Timo Kangastuksen** sukunimi, joita Suomessa on koskaan tavattu vain hänen perheessään ja jonka myötä se on myös sittemmin kuollut sukupuuttoon. Nimen otti alun perin käyttöön Akseli-isä,

korvaten sillä alkuperäisen sukunimensä Edström. Perhe asui Mechelininkadulla, Laiska Karhu-ravintolaa alakerrassaan tätä nykyä isännöivän rakennuksen seinänaapurina. Mm. partiota harrastanut poika oli TYKin jälkeen käynyt keskikoulunsa iltakouluna ja oli seurannut filosofian maisteri-isäänsä yliopistoon, missä opiskeli yhteiskuntatieteitä.

Timo Kangastus

Jalkaväkirykmentti 53:n 2. komppaniassa palvellut, hänet tunteneiden valoisana muistama 22-vuotias vänrikki oli ehtinyt saada rintaansa niin 1 lk Vapaudenmitalin, 2 lk Vapaudenmitalin kuin 4 lk Vapaudenristin ja oikeaan olkapäähänsä syyskuussa 1941 Kangasvaarassa viholliskiväärin luodista vaikean vamman. Takaisin joukko-osastoonsa hän oli päässyt palaamaan sairaalahoidosta helmikuun lopulla 1942. Toukokuun alussa, 6.5. 1942, hän kaatui Jelettijärven maastossa.

Erkki Kanervisto

Talvisodan päättyessä 13.3.1940 rauhan juhlistamisen sijaan koko Suomi suri sen raskaita ehtoja sekä niistä seuranneita menetyksiä. Karjala oli ja sen myötä Viipuri oli menetetty. Erytisen suuri tragedia Neuvostoliiton sanelemat alueluovutukset olivat niille yli 400 000 karjalaiselle, joihin **Erkki Kanervistonkin** perhe kuului, sillä he olivat menettäneet kotinsa ja kaiken koskaan tuntemansa elämän. Jääskessä syntynyt sotamies Kanervisto ei sitä itse joutunut tosin näkemään, sillä kolme päivää aikaisemmin hän oli haavoittunut Kannaksella yhä raivonneissa puolustustaisteluissa ja menehtynyt vammoihinsa 43. Sotasairaalassa.

Santeri ja Kristiina Kanerviston perheeseen toukokuussa 1908 syntynyt poika kävi TYKissä koulua vuoden ajan, minkä jälkeen asettui Pälkäneelle, missä työskenteli metsätyömiehenä. Hän oli kalleimpansa antaessaan 31-vuotias.

Kaikkien Töölön Yhteiskoulun sankareiden lopullisesta kohtalosta ei ole tietoa tänäkään päivänä. Yksi heistä on Rannikkolaivastossa varusmiespalveluksensa suorittanut **Erkki Kekäläinen**. 24-vuotias ylimatruusi katosi Osasto Virzeliuksessa Bromarvin Gunnarholmissa palvellessaan 3.9.1941. Hangon rintamalla kesällä ja alkusyksystä 1941 käydyt taistelut olivat verisiä: saarien maastosta johtuen sotilaat olivat poikkeuksellisen alttiita vihollishyökkäyksille ja kaatuneita, kadonneita (ja sotavangiksi otettuja) kertyi paljon. Kun edes sodan päättymisen tai Neuvostoliiton sotavankeudesta palaavien suomalaisten tuomat kertomukset eivät tuoneet selvyyttä nuoren Kekäläisen kohtaloon, tekivät omaiset raskaan päätöksen hakea hänen kuolleeksi julistamistaan. 4.11.1949 näin oikeuden päätöksellä tapahtui. Kekäläistä jäivät kaipaamaan vanhemmat Eerik ja Maria, sekä Kyllikki-vaimo, jonka kanssa Kekäläinen oli avioitunut vain kuukausia ennen katoamistaan.

Erkki Kivekäs

Keskikoulun jälkeen kauppa-apulaisena töitä löytäneen **Erkki Kivekkään** rakkaimpiin harrastuksiin kuului musiikki ja hänellä oli takanaan kahden vuoden opinnot Sibelius-Akatemiassa. Monen Töölön Yhteiskoulun Pro Patria-tauluihin ikuistetun sankarin lailla hän oli mukana myös suojeluskuntatoiminnassa, minkä vahvistaman maanpuolustustahdon innoittamana hän oli ilmoittautunut varusmiespalvelukseenkin vapaaehtoisena heti saatuaan musiikkiopintonsa päätökseen. Uudenmaan Rykmentin soittokunnassa musisoineesta Kivekkästä (ent. Stenius) tuli koko maan ensimmäinen reservinupseeritutkinnon suorittanut soitinoppilas.

Reserviin nuori vänrikki oli kotiutettu marraskuussa 1937, mutta vain kahden vuoden päästä oli aika laittaa opitut taidot testeistä tiukimpaan. Ruotsinkielisenä Kivekäs sijoitettiin toisen kotimaisen puhujista muodostettuun Erilliseen Pataljoona 18:aan. Lemetissä 23.1.1940 päähänsä saamansa ampumahaavan seurauksena kaatunutta 22-vuotiasta Kivekäästä jäi suremaan hänen yksinhuoltajaäitinsä Hjördis.

Pyhäjärveläissyntyinen **Lauri Kostian** oli TYKissä keskikoulun suorittuaan lukenut itsensä agrologiksi. Hänen valmistumistaan seuraavana vuonna hänelle oli tarjottu työtä Sortavalan maalaiskunnassa sijainneen Airanteen hovin tilanhoitajana. Samana vuonna hän avioitui postivirkamiehenä työskentelevän Lyylin kanssa ja seuraavan kolmen vuoden aikana perheeseen syntyi tytär ja poika. Talvisodan syttyessä nämäkin olivat jo 13- ja 11-vuotiaita, joten ymmärsivät jo isäänsä hyvästellessään, miten vakavasta asiasta oli kyse.

Kenttätykistörykmentti 23:n II patteriston riveihin määrätty 37-vuotias sotamies sai surmansa 18.2.1940 Vahvialan Hovinmaahan kohdistuneessa ilmapommituksessa. Perhe hautasi hänet Rantasalmen sankarihautausmaalle.

Lauri Kostian

Töölön Yhteiskoulun Pro Patria-tauluihin kirjattuja nimiä lukiessa on helppo uskoa Erkin olleen 1920-luvulla syntyneiden poikien suosituimpia nimien kärkikolmikossa: sen sai vanhemmiltaan Erikiltä ja Jennyltä toiseksi nimekseen myös **Osmo Erkki Kyösti**. Helsingissä syntynyt Kyösti muutti Kokkolaan, missä vei loppuun TYKissä aloittamansa opinnot, kirjoittaen ylioppilaaksi Kokkolan Yhteislyseosta. Vähän ennen talvisodan syttymistä hän oli liittynyt paikalliseen suojeluskuntaan ja talvisodan sytyttyä 18-vuotias nuorukainen ilmoittautui vapaaehtoiseksi. Läpäistyään reservin aliupseerikoulun teki Kenttätykistörykmentti 8:aan kuuluneen nuorukaisen patteriston komentaja päätöksen, että tämän olisi paras palata jatkamaan koulunkäyntiään.

Kesällä 1941 tilanne oli kuitenkin muuttunut: Suomi oli taas sodassa. Kyösti jatkoi asevelvollisuutensa suorittamista tykistön koulutuskeskuksessa. Vänrikiksi hänet ylennettiin joulun alla 1942. Kranaatinheitinjoukkueen johtajaksi sopivana pidetty Kyösti sai siirron Jalkaväkirykmentti 58:een ja kohtasi loppunsa Terijoen Rajajoella 10.6.1944, puna-armeijan Karjalan kannaksella aloittaman verisen suurhyökkäyksen verisimpänä päivänä liki 800 muun suomalaisstilaan lailla.

Paikoin melkein pä kaaokseksi yltäneessä sekasortoisessa tilanteessa ei miesten ruumiitakaan ollut mahdollista paeta hakemaan, joten moni, mukaan lukien 23-vuotias vänrikki Kyösti, jäi kentälle. Vanhempien lisäksi häntä jäi kaipaamaan pikkuveli Heikki.

Mikkelissä syntynyt, mutta helsinkiläistynyt **Veikko Laanterä** löysi kutsumuksensa upseerin uralta. Suojeluskuntaan hän oli liittynyt heti sen ollessa mahdollista, 17-vuotiaana. Bernhard ja Impin kahdesta pojasta nuorempi oli Kadettikoulun kurssin 24:n kasvatti ja suvun ensimmäinen sukupolvi, joka kantoi sen uutta, Laganderista suomalaistettua sukunimeä. Pitkällä ja salskealla nuorukaisella oli kesään 1941 tultaessa takanaan melkoinen kevät: toukokuussa hän oli valmistunut kadettikoulusta, saanut ylennyksen luutnantiksi ja viikko siitä hän oli kosinut Anjaansa. Sitten tuli juhannus, jonka jälkene mikään ei ollut enää entisensä.

Veikko Laanterä

Jatkosodan alkaessa Laanterä sai komennettavakseen Jalkaväkirykmentti 9:n 6. komppanian ja elokuussa hänen esimerkilisyytensä huomioitiin 3 lk Vapaudenristillä. Syyskuun loppupuolella hänen pataljoonansa oli Latvian maastossa, missä aamuvarhaisella 22.9.1941 saivat vallattua Säpsäjoen pohjoispuolella, Sarrin kylän kohdalla olevan sillanpääaseman. Seuraavana päivä edessä olivat vihollisen ankarat vastahyökkäykset, joista huolimatta suomalaiset onnistuivat säilyttämään asemansa. Komppanian 25-vuotias päällikkö sai maksaa tästä kuitenkin hengellään ja kaatui hänen kaulansa lävistäneeseen viholliskiväärin luotiin.

Kauno Laine

Töölön Yhteiskoulun Pro Patria-taulusta löytyy useita vanhempia, joille suruviesti ei tullut vain kerran. Näihin lukeutuu myös **Kauno Laineen** perhe. Hänen vanhempansa tosin säästyivät tältä sanoin kuvaamattomalta surulta, sillä äiti Ida oli kuollut Kaunon ollessa yhdeksän ja isä Akselinkin poika ja tämän kolme sisarusta olivat joutuneet hautaamaan joulukuussa 1937. Vielä talvisodalta perheen kaksi veljestä olivat säästyneet: Kauno oli sen aikaa jalkaväen koulutuksessa ja reservinupseerikoulussa ja Tapani puolestaan huoltohommissa, mutta jatkosodan hyökkäysvaihe koitui heidän molempien kohtaloksi.

Myöhään heinäkuun viimeisenä päivänä 1941 Jalkaväkirykmentti 6:n 5. komppaniassa palvellut Kauno kuoli 39. Kenttäsairaалassa aikaisemmin samana päivänä Rautjärvellä kärsimiinsä vammoihin: kranaatti oli repinyt 22-vuotiaan vänrikin oikean säären, aiheuttaen niin vaikean verenvuodon, ettei sitä kyetty tukahduttamaan. 15.10. 1941 kaatui Suojunniemellä 27-vuotias alikersantti Tapani Laine.

Myös **Martti Laosmaa** (ent. Lindholm) sisaruksineen oli joutunut ennen sotia hautaamaan jo molemmat vanhempansa. Opettajaisä Aleksis oli kuollut 1931 ja äiti Fannykin menehtyi kesäkuussa 1938. Myöhemmin saman vuoden marraskuussa viisi sisarusta joutui hautaamaan ensimmäisen heistäkin, kun lapsista vanhin, Hilikka, kuoli 30-vuotiaana. Jatkosodan syttyessä Laosmaa oli 20-vuotias ja 190 senttiä hipovan raamikkaan ulkomuotonsa ansiosta mieleen jäävä nuorukainen, joka

työskenteli harjoittelijana maatalouden parissa. Armeijassa kiväärimiehen koulutuksen saanut sotamies lähti rintamalle Jalkaväkirykmentti 3:n 1. komppaniassa. 15.9.1942 hän haavoittui Krivillä kranaatinsirpaleesta kylkeensä. Vammat olivat niin pahoja, että vielä liki kaksi kuukautta 33. Kenttäsairaalassa jatkuneen kamppailun päätteeksi hän menehtyi.

Myös **Olavi Leismaan** perhe oli suomalaistanut alkuperäisen sukunimensä Lindholmista, mutta päätynyt eri Laosmaista poikkeavaan lopputulokseen. TYKin jälkeen hän vaihtoi toiseen yksityiseen keskikouluun, minkä jälkeen työskenteli hammasteknikkoisänsä laboratoriossa vuodesta 1933 lähtien. Talvisodan päätyttyä hän aloitti varusmiespalveluksensa ja toimi reserviupseerikoulusta valmistuttuaan koulutusupseerina eri tykistökoulutuskeskuksissa. Jatkosodan sytyttyä hän sai komennuksen tulenjohtajaksi ja palveli tässä tehtävässä useammassakin Raskaassa patteristossa ja kenttätykistörykmentissä, joiden riveissä hän näki taisteluita taisteluiden perään. 10.6.1944 puna-armeija aloitti Karjalan kannaksella tuhoisan suurhyökkäyksensä. Erityisen raskaita taisteluita käytiin kesän edetessä mm. Kuuterselässä, mutta sensuurin vuoksi kansaa pidettiin pimennossa taistelujen kulusta, eikä kotirintamalla ollut tietoa, kuinka raskaita tappioita torjuntataistelut suomalaisjoukoilta vaativatkaan.

Olavi Leismaa

Kuun lopulla Leismaan vanhempien kotiin Kansakoulunkatu 10 A 15:een saapui suruviesti: 26-vuotias luutnantti Leismaa oli haavoittunut Kuuterselässä vaikeasti ja jäänyt vihollislinjojen taakse. Hänen ruumistaan ei koskaan päästy hakemaan, ja vanhemmat joutuivat laskemaan hautaan tyhjän arkun, vailla tietoa siitä, missä heidän rakkaansa viimeistä lepoaan vietti. 23.8.1946 Leismaa julistettiin virallisesti kuolleeksi. Mutta kuka tietää: ehkä jonain päivänä rajantakaisilla taistelupaikoilla tehtävä etsintätyö johtaa siihen, että löydetään myös tuntolevy 709952 sekä sitä kantaneen nuoren suomalaisluutnantin jäänteet, jotka vihdoin pääsevät aloittamaan kotimatkinsa.

Osmo Matikaisen vanhemmat joutuivat niin ikään elämään loppuelämänsä voiden vain arvilla poikansa kohtaloa ja elättelemään toivoa siitä, että tämä jonkun ihmeen kautta pääsisi vielä palaamaan kotiin. Tampereella syntynyt, mutta perheensä kanssa pääkaupunkiin muuttanut Matikainen oli perheen neljästä lapsesta vanhin, jonka jalanjäljissä kaikki muutkin sisarukset kävivät koulunsa Töölössä. Minna Canthin ja Mikael Lybeckin kadun kulmassa asuneen Matikaisen oma koulunkäynti oli vielä kesken, kun isänmaa ilmoitti tarvitsevansa myös häntä avuksi toivottomalta näyttävässä selviytymistäistelussa. Panssarintorjuntatykkeihin erikoiskoulutuksen armeijassa saaneen nuorukaisen taitoja totisesti tarvittiin kesällä 1944 puna-armeijan moukaroidessa Karjalan kannasta niin maasta kuin ilmasta käsin. Tämä oli tilanne Ihantalassa 28.6.1944 myös hänen joukko-osastossaan 1. erillisessä panssarintorjuntaosastossa, jonka sotapäiväkirjat tuolta päivältä kertovat vihollisen hyökkäyksen voimallisesti tykistön, ilmavoimiensa ja panssarijoukkojensa tuella. Hyökkäys onnistuttiin torjumaan, mutta sankarikuolemilta tai haavoittumisilta ei suomalaistenkaan puolella välttytty. Kaksi sotamiestä katosi taistelujen tuoksissa jäljettämiin, toinen heistä 19-vuotias tykkimies Osmo Matikainen, josta viimeinen näköhavainto oli tehty hänen mennessään etuasemien ampumahautoihin etsimään joukkueenjohtajaansa. Lopulta hänetkin julistettiin kuolleeksi, mutta etenkin äidin mieleen kytemään jääneitä kysymyksiä sekään ei hiljentänyt.

Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen Suomi ja Venäjä solmivat valtiosopimuksen, jonka turvin kentälle jääneitä ja kadonneita on päästy etsimään vanhoilta taistelukentiltä. Tähän mennessä yli 1600 sankainainajan jäänteet on päästy tuomaan takaisin kotiin sen maan multiin, jonka puolesta he kerran kaikkensa antoivat ja näistä yi 430 kohdalla henkilöllisyys on onnistuttu vahvistamaan. Jokaisen tunnistuksen myötä jonkun suomalaisperheen epätietoisuus siitä, mitä heidän rakkaalleen tapahtui, tulee päätökseensä. Toivottavasti näin kävisi joku päivä vielä Matikaisenkin kohdalla.

Joensuussa syntynyt **Olavi Mömmö** jäi vanhempinsa, kirkkoherra Viljo Mömmön ja tämän Toini-vaimon ainoaksi lapseksi. Kaksi vuotta odotetun pojan syntymän jälkeen Toini joutui hautamaan keuhkotautiin vain 29-vuotiaana menehtyneen miehensä. Viisi vuotta myöhemmin seitsemänvuotias Olavi menetti äitinsäkin tämän kuoltua alle kolmikymmisenä.

Enonsa hoivissa kasvanut poika jatkoi TYKin jälkeen opiskelemaan metsäalaa ja työllistyi koneenkäyttäjäksi. Talvisotaan tuore reservin alikersantti lähti Jalkaväkirykmentti 69:n II Pataljoonassa ja kaatui Kollaanjoella 10.3.1940.

Olavi Mömmö

Lauri Niku-Paavola

26-vuotias Helsingin Sanomien toimittaja **Lauri Niku-Paavola** oli tottunut kirjoittamaan uutisia, ei olemaan niiden aiheena. Sellainen hänestä kuitenkin tuli, kun suruviesti hänen ennen aikaisesta kuolemastaan tavoitti tuolloin Ludviginkadulla sijainneen toimituksen. Uransa kestolta lyhytaikaiseksi jääneen, mutta pidetyksi nousseen toimittajan kuolemasta kirjoitettiin juttu, samoin hänen sankarihautajaisistaan, minkä lisäksi HS painatti hänelle oman kuolinilmoituksensa ja julkaisi vielä anonyymiksi jääneen kirjoittajan laatiman seitsensäkeisen muistorunonkin.

Rehtinä ja aloitteellisena muistetun nuoren luutnantin hautajaisissa puhunut teologian tohtori Veikko Päiväsalo lainasi ruumiinsiunauspuheessaan Johanneksen evankeliumista peräisin olevia sanoja ”isäni talossa on monta asuinsijaa”. Juuri noita samoja sanoja lainasi myös yksi Iso-Britannian pääministeri Winston Churchillin kuuluisimmista puheista, jossa hän tammikuun lopulla 1940 ylisti suomalaisten ainutlaatuista taistelutahtoa.

Viipurissa syntynyt, mutta Helsingissä koulunsa käynyt Niku-Paavola oli kirjoittanut ylioppilaaksi vuonna 1937, minkä jälkeen suorittamansa varusmiespalveluksensa päättyessä aloitti lehtimiesuransa HS:n urheiluosastolla 1938. Urheilu oli muutenkin lähellä nuoren toimittajanalun sydäntä: omaa kuntoaan hän ylläpiti mm. suojeluskuntatoiminnan muodossa. Jo seuraavana vuonna ura ja arki menivät tauolle talvisodan syttymisen myötä. Rintamalta palattuaan viestiupseerin koulutuksen saanut Niku-Paavola aloitti Hesarin uutisosastolla. Vuonna 1939 hän oli avioitunut kirjeenvaihtaja Marja Weckmanin kanssa ja 1941 pariskunta sai ensimmäisen lapsensa, Ritva-tyttären. Kyseinen vuosi oli muutenkin Niku-Paavolalle merkittävä: hän toimitti paitsi Suomen oppikoulujen urheiluliiton 15-vuotiskertomuksen, myös Suomen ja Ruotsin välisestä

marssimaaottelusta kertovan teoksen. Vuosi jäi myös hänen viimeiseksi: Niku-Paavola kaatui Kuutselän kylän ilmapommituksessa 2.9.1941.

Urheilua, metsästystä ja ratsastusta harrastanut **Gösta Nuorteva** jatkoi Töölön yhteiskoulun jälkeen aktiivipalvelukseen ja oli Veikko Laanterän lailla kadettikoulun kurssi 24:n satoa. Talvisodassa nuori upseeri palveli ampumatarvikevarastokomppaniassa, jatkosodassa hän sai vastuulleen komppanianpäällikön tehtävät. Kotiin jäi odottamaan Saara-rakas, jonka hän vei vihille heti sen tultua mahdolliseksi lokakuun alussa.

Gösta Nuorteva

31-vuotiaan kapteeni kohtasi loppunsa 11.7.1944 Vuosalmella, missä Jääkäriprikaatin epäonnistuneen vastahyökkäyksen jälkeen Jääkäripataljoona 5 jäi aamuyöllä Vuosalmella puolustukseen saavuttamalleen tasalle Mäntylän pohjoispuoliselle alueelle. Alkuiltapäivästä vihollinen kohdisti pataljoonaa vastaan voimakkaan tulivalmistelun ja ryhtyi hyökkäykseen. Kapteeni Nuorteva kaatui tykistökeskityksessä sirpaleiden katkaistua hänen jalkansa. Hänen ruumistaan ei kiivaan tulituksen jatkuessa kuitenkaan saatu evakuoitua, vaan se jäi kentälle.

Seuraavan vuoden huhtikuussa Nuortevan perhe kokoontui hautaamaan Göstan isää Heikkiä. Mukana saattoväessä oli Saaran lisäksi myös pieni hahmo, josta Gösta oli kyllä saanut ennen kuolemaansa kuulla, mutta jota ei surukseen koskaan päässyt tapaamaan: hänen alkuvuodesta 1945 syntynyt tyttärensä Helena.

Börje Nyholm

Surua ei puuttunut elämästä myöskään **Börje Nyholm** vanhemmilta, Malminkadulla synagogan vieressä asuneilta Esteriltä ja Matilta, jotka joutuivat hautaamaan kolmesta lapsestaan kaksi. Iltatähti Ilkka eli vain kaksi kuukautta, Börjen elämä päättyi 22 vuoden iässä.

Nuoresta iästään huolimatta hän oli jo kahden sodan veteraani, missä on kaksi enemmän kuin kenenkään pitäisi kokea. Talvisota kului vielä eri koulutuksissa, mutta jatkosodan syttyessä sai reservin vänrikki Nyholm käskyn Jalkaväkirykmentti 34:een joukkueenjohtajaksi.

Keväällä 1942 elettiin Suomen kaikilla rintamilla jo asemasotavaihetta, mutta sotaa se silti oli viikkojen ja kuukausien muodostuessa vuoron perään torjutuista hyökkäyksistä. 11.4.42 vihollinen aloitti Syvärillä laajan rintaman hyökkäyksen. 17. Divisioonan lohkolla voimakkain hyökkäys kohdistui Kuitusuon luoteispuoliseen maastoon ryhmitetyn Jalkaväkirykmentti 34:n I Pataljoonan aseisiin. Vaikka vihollinen siirsi seuraavina päivinä painopistettään idemmäs, taistelut pataljoonan alueella jatkuivat. 14.4. vihollisen onnistui vähän ennen yhtä iltapäivällä vallata vänrikki Nyholm joukon tukikohta, Nyholm itsensä kaatuessa sitä edeltäneessä taistelussa.

Kaikki sodassa tapahtuneet kuolemat eivät suinkaan olleet peräisin venäläiskivääreistä, vaan vihollinen vaati kaikkialla, mm. rintamalla yleisten syöpäläisten kautta leviävien tartuntatauti muodossa. Yksi vaarallisimmista sairauksista, joka sodassa kylvi kuolemaa, oli tuberkuloosi: ilmaitse ihmisestä toiseen leviävä keuhkosairaus, jonka tunnusmerkkeihin kuuluu potilaan kivuliaasti yskimä veri. Tauti koitui myös kahden Töölön Yhteiskoulun Pro Patria-taulujen sankarin kohtaloksi. Tampereella syntynyttä **Ilmari Oksasta** huonompaa uhria se ei juuri olisi voinut saada, sillä menetettyään vaimonsa pian heidän lapsensa syntymän jälkeen oli leskeksi jäänyt Oksanen nyt pienen Eija-tytön yksinhuoltaja. Tullaajana työskentelevän isän ollessa töissä oli lapsi Oksasen leskeksi jääneen Gustava-äidin hoivissa Ruoholahdenkadulla. Sinne tämä jäi myös isänsä saadessa kutsun sotaan. Helsingin suojeluskuntapiirissä palvelut Oksanen oli mahdollisesti kantanut turberkuloositartuntaa kehossaan jo pidempään, koska oli sairastellut jo edellisinä vuosina. Nyt se kuitenkin viimeistään oli tullut diagnosoiduksi ja vei tuberkuloosisairaalaassa hoidettavana olleen 41-vuotiaan sotamiehen hengen jo 26.6.1942.

Vaasalaislähtöinen **Erkki Pelkonen** oli TYKin jälkeen käynyt keskikoulunsa Helsingin Yhteiskoulussa ja lukionsa Helsingin Reaalilukiossa, minkä jälkeen opiskellut vielä kauppaopistossakin. Sieltä valmistumisen jälkeen hän oli löytänyt työpaikan konttoristina Rakennuskonepaja Oy:llä, vapaa-aika puolestaan kului mm. purjehduksen parissa. Vuonna 1940 hän oli avioitunut Linneansa kanssa, jonka kanssa oli perustanut kodin Museokadulle Kansallismuseon kupeeseen. Armeijassa viestimiehen koulutuksen saanut reservin luutnantti selviytyi tehtävistään mallikkaasti myös sillä saralla: rintaa koristivat jo 2 lk Vapaudenmitali, 1 lk Vapaudenmitali, 4 lk Vapaudenristi sekä 4 lk Vapaudenristi tammenlehvien kera. Heinäkuun lopulla 1942 alkanut sairastelu johti hoitojaksoihin 55. Sotasairaalaassa, mistä hänet helmikuun lopulla 1943 siirrettiin 1. Sotasairaalaan. 18.3.1943 tuberkuloosi vei hänenkin henkensä.

Aatos Puron lapsuudenkodissa päivän politiikkaa seurattiin tavanomaista intensiivisemmin – olihan hänen Ollina tunnettu isänsä entinen kansanedustaja ja sisäasiainministeri. Neuvostoliiton sota edeltävinä vuosina jatkuvasti kiristämää poliittista kuristusotetta Suomesta hän ei enää ollut näkemässä, sillä tämä kuoli vuonna 1933. Ylioppilaaksi kirjoitettuaan nuori Aatos kävi kauppakoulun, minkä jälkeen työskenteli konttoristina Enso Gutzeitilla ja asui Sallinkadulla, nurkan takana vanhasta opinahjostaan TYKistä. Harrastuksiin kuului mm. tennis.

Jatkosotaan hän lähti Raskas Patteristo 23:n 1.patterin muonavahvuudessa, toimien tulenjohtotehtävissä. Seuraavan reilun kolmen vuoden aikana nuori alikersantti ehti kokea lukuisia taisteluja, joista Juustilassa heinäkuussa 1944 käydyt jäivät hänen viimeisikseen. 27-vuotias Puro kaatui 3.7.1944.

Aatos Puro

Vaikka Töölön Yhteiskoulun Pro Patria-tauluun ikuistetuista alumni vanhemmista löytyy niin poliitikko- kuin jopa aatelistaustaa, niin useimmat ovat ihan tavallisten duunariperheiden jälkeläisiä. Niin myös Erkinä tunnettu **Erik Pyykkö**, joka TYKin rupeamansa jälkeen oli työllistännyt itsensä ensin asentajana, ja sitten Juho-isänsä lailla varastotyömiehenä. Armeija-aikana ei lääkintätehtäviin koulutettu nuorukainen välttynyt myöskään kahnauksilta ylempiensä kanssa ja sai kertaalleen 14 vuorokauden yksinkertaisen arestituomionkin. Tapaa siitä ei kuitenkaan tullut ja myöhemmin esimiehet luonnehtivat hänen käytöstään suorastaan erinomaiseksi. Talvisodassa ajokortin omannut Pyykkö toimi Jalkaväkirykmentti 10:n kolonnassa, jatkosodassa hänen joukko-osastokseen tuli Jalkaväkirykmentti 45:n III Pataljoona.

Elokuun loppuun tultaessa se torjui vihollishyökkäyksiä Sommeen suunnalla, melkoisen hyvällä menestyksellä: pelkästään 28.8. vihollisen laskettiin kärsineen ainakin 140 kaatumista. Seuraavanakin päivänä vihollisen miestappioiksi arveltiin 65, mutta ei niiltä säästyty Pyykköön pataljoonassa, jonka leirialueelle vihollinen oli päässyt hyökkäämään puolenpäivän aikaan. Pataljoonasta kaatui 35-vuotiaan korpraali Pyykkön lisäksi kymmenen muutakin. Häntä jäi kaipaamaan Armi-vaimon lisäksi pariskunnan lapsi.

Hugo **Veikko Rannala** oli perinyt etunimensä vakuutusvirkaileijaisältään, joka puolestaan oli perinyt sen kansakoulunopettajaltaan. Suvun alkuperäisen, niin Ruotsina kuin Ruotzina kirjoitetun sukunimen oli Veikko Rannalan isä kuitenkin päätenyt suomalaistamaan. Mm. hiihtoa, voimistelua ja suojeluskuntatoimintaa harrastaneen aktiivisen nuorukaisen tie oli TYKin jälkeen vienyt liikemiesten kauppaopistoon ja tätä nykyä hän työskenteli ilmoitushankkijana. Talvisodassa Rannikkotyöstössä suuntaajan koulutuksen saanut Rannala puolusti maataan Rankin linnakkeella. Sotien väliin ehti mahtua hieman iloisempaakin aikaa hänen aloittaessa avioelämää uunituoreen Vieno-vaimon kanssa. Jatkosodassa 4lk Vapaudenristillä palkittu nuori reservin vänrikki sijoitettiin 4. Rannikkoprikaatiin ja sen 16. Torjuntakomppaniaan.

Veikko Rannala

Puolison rintamalle lähtö hirvitti nyt Vienoa entistäkin enemmän, sillä muutama kuukausi aikaisemmin hän oli saanut kuulla olevansa raskaana. Veikon se sai näkemään edessä odottavan selviytymistäistelun entistäkin selkeämmin: hän halusi turvata myös lapsensa vapauden. 23.10.1941 25-vuotias isänmaanpuolustaja kaatui kranaatinsirpaleen osumasta. Tasan kaksi kuukautta myöhemmin syntyi hänen Risto-poikansa, joka ei koskaan saanut tavata isäänsä. Vieno kuoli kesäkuussa 2016 93 vuoden ikäisenä. Hän ei koskaan avioitunut uudestaan.

Jaakko Rauhalan isä; kanttorina, säveltäjänä ja kuoronjohtajana tunnetuksi tullut Väinö-isä sai kolmen avioliittonsa aikana kaikkiaan kuusi lasta. Hämeenlinnassa syntynyt mutta vanhempinsa tuohon aikaan poikkeuksellisen avioeron jälkeen äitinsä ja veljensä kanssa muuttanut Jaakko oli näistä toisesta. Töölön yhteiskoulun jälkeen hän siirtyi varastomieheksi Alkolle, minkä palveluksessa pysyi koko loppuelämänsä, talvi- ja jatkosotien aiheuttamia katkoja lukuun ottamatta. Musikaalisuuden sijaan häntä kiinnostivat fyysisemmät aktiviteetit: monivuotisen suojeluskuntaharrastuksen lisäksi hän rakasti pesäpalloa, jota käpyläläinen pelasi paikallisessa NMKY:ssä. Talvisodan ajan hän toimi mm. 4. Divisioonan esikunnassa kirjuriina ja kartanpiirtäjänä,

sodan päätyttyä hän kävi reserviupseerikoulun. Erinomaisiksi arvioidut johtajantaidot omaavana pitkä ja atleettisen vänrikki komennettiin Jalkaväkirykmentti 26:n 6. komppaniaan joukkueenjohtajaksi. Esimerkillään joukkojaan johtanut 25-vuotias Rauhala kaatui Säämäjärvellä 15.9.1941 saatuaan vihollisluodin rintaansa.

Häntä jäivät äidin ja veljen lisäksi kaipaamaan Hilka, jonka kanssa haaveissa siintäneet häät jäivät nyt tanssimatta. ”Kiitos kaikesta ihanasta kuluneiden vuosien aikana. Yhteiselomme ihanien hetkien muistot säilyvät aina kirkkaina mielessäni”, tämä kirjoitti perheen kuolinilmoituksessa. Sulhasen menetys tuli nuorelle morsiamelle ihan poikkeuksellisen huonona hetkenä: päivä ennen Jaakon kuolemaa kaatui hänen - Jaakon kanssa samassa pataljoonassa taistellut - veljensä.

Muutama viikko aikaisemmin saman rykmentin riveistä oli menetetty toinenkin TYKKiläinen: **Aleksi Rautio**. Koulunkäynti häntä ei juuri kiinnostanut, autot sitäkin enemmän. Shellillä polttoaineen myyjänä työuransa aloittanut Rautio oli myöhemmin päässyt Ford-yhtiölle mekaanikoksi. Vain vähän yli 160-senttistä Rautiota ei ollut juuri pituudella pilattu, mutta voimaa ja sitkeyttä nuoresta autonasentajasta löytyi: harrastuksiin kuului niin hiihto kuin nyrkkeily. Kalustonhuoltotehtävissä hän oli viettänyt armeija-aikansa ja osan talvisodastaankin. Jatkosotaan hän lähti Ässä-rykmenttinä tunnetun Jalkaväkirykmentti 26:n riveissä ja ehti osallistua taisteluihin Nuijamaalla, Kilpeenjoella, Kähärillä sekä Säiniössä, jotka koituivat myös hänen kohtalokseen.

25-vuotias sotamies kaatui 28.8.1941 saatuaan osuman kranaatinsirpaleesta. Kotona Huopalahdessa häntä jäi suremaan Martta-vaimo, joka myöhemmin samana vuonna synnytti pariskunnan ensimmäisen lapsen, Suomen uusimman sotaorvon. Martta nimesi pojan isänsä mukaan; isänsä, jota tämä ei koskaan saisi tavata.

Pappissuvusta polveutuvalla **Kaarlo Rautsalolla** (alkujaan Roschier, jota tiedetään suomalaistetun myös ainakin Rajas-nimiseksi) ei ollut itsellä mitään intressejä alkaa kirkon mieheksi. Sen sijaan Turussa syntynyt nuorukainen oli kuusi luokkaa oppikoulua käytyään työllistynyt konttoristiksi. Hänessä oli rohkeutta, päättäväisyyttä ja optimismia, josta kertoo sekin, että joulun alla 1939, Suomen kärvistellessä keskellä talvisodan ahdinkoa, kosi hän Saimeaan, valoisampaan tulevaisuuteen vakaasti uskoen. Muutama kuukausi siitä hän aloitti oman kansalaisvelvollisuutensa suorittamisen. Urheilua aktiivisesti harrastavan nuorukaisen hyväkuntoisuus ja esimerkillisyys eivät jääneet esimiehiltä huomaamatta ja reservin aliupseerikoulun käytyään hän sai komennuksen reserviupseerikouluun, jossa aloitti huhtikuun puolivälissä 1941. Iloisuudestaan, auttavaisuudestaan ja rehtiydestään muistettu Rautsalo oli kaikkien kaveri. Jatkosodan sytyttyä muutama kuukausi myöhemmin ajoi velvollisuudentuntoista upseerikokelasta halu päästä rintamalle, minne hänet heinäkuussa siirrettiinkin.

Kenttätykistörykmentti 5:n II patteristoon komennettu alikersantti täytti siellä antamansa sotilasvalansa viimeiseen kirjaimen saakka. 15.6.1941 hänet ylennettiin vänrikiksi, mutta sitä hän ei enää itse ollut näkemässä. 31.7.1941 hän oli Kollaarjoella mennyt päästämään vartiovuorossa olevaa toveriaan lepäämään ja oman vartiovuorollaan sai päähänsä suuren kranaatinsirpaleen, joka tappoi hänet välittömästi.

Aarno Saarisellakin sai koulunkäynti Töölön Yhteiskoulussa jäädä muutama luokkaan. Oman paikkansa hän löysi ammattikoulusta, minkä jälkeen työskenteli Rakennuskonepaja Oy:n palveluksessa työnjohtajana. Morsiankin oli valmiina, mutta näitäkään häitä ei koskaan tullut. Varusmiespalvelustaan Saarinen ilmoittautui suorittamaan vapaaehtoisena. Reserviin hän kotiutui tammikuussa 1934, mutta saman vuoden elokuussa hänet tuomittiin kolmen kuukauden vankeuteen ensikertalaisena tehdystä varkaudesta. Samalla hänet tuomittiin ajan tapaan menettämään kansalaisluottamuksensa kahdeksi vuodeksi. Vuonna 1937 oli tämäkin rangaistus ohi ja hänen katsottiin taas nauttivan kansalaisluottamusta. Ja muutama vuosi myöhemmin syttyneessä talvisodassa hän todellakin sen viimeistään lunasti.

Aarno Saarinen

Joensuulaissyntyinen Saarinen palveli talvisodassa Jalkaväkirykmentti 62:ssa ja haavoittui 23.2.1940 vaikeasti, kuollen myöhemmin samana päivänä 43. Sotasairaalassa. Ruumis saapui Harjun ruumishuoneelle 9.3.1940, missä omaiset kävivät tunnistamassa sen viisi päivää myöhemmin. Ruumista saatteli ohjeistus siitä, ettei näille paljon kasvoja enempää kannata näyttää: 26-vuotiaan korpraalin oikea jalka puuttui rintamalla ruhjoutumisen seurauksena kokonaan. Seuraavana päivänä klo 18.00 hänet haudattiin Hietaniemen sankarihautausmaalle.

Åke Saartoniemi

Vain 19-vuotiaana kaatunut **Åke Saartoniemi** (aikaisemmin Söderman) on Töölön Yhteiskoulun Pro Patria-taulujen nuorimpia uhria. TYKin jälkeen hän kävi keskikoulunsa Normaalilyseossa, jonka Pro Patria-tilaan hänet on myös ikuistettu. Normaalisti nuori olisi tuossa vaiheessa riemuissaan vapauden koittaessa ja tulevaisuuden tarjoamien mahdollisuuksien näyttäessä rajattomilta, mutta toista oli hänen ikäluokallaan. Suomi kävi kahden vuoden sisään jo toista sotaansa ja syksyllä 1941 olleiden kutsuntojen seurauksena Mechelininkadulla asunut Saartoniemikin tiesi, mikä häntä odottaisi. Päivä toisensa jälkeen Hesarin etusivua peittävät kuolinilmoitukset puolestaan muistuttivat, mikä kohtalo montaa heistä odottaisi.

Tammikuussa 1942 oli hänen vuoronsa tarttua aseisiin. Hänen sotapolkunsa ei ehtinyt kestää kuin reilu kolme kuukautta, kunnes Jalkaväkirykmentti 61:n 3. konekiväärikomppaniassa palvellut alikersantti kaatui 18.4.1941 Shemenskissä. Häntä jäivät kaipaamaan vanhemmat Otto ja Agda sekä sisar Doris.

Toisinaan puna-armeijaakin pahemmat viholliset löytyivät sotilaan omasta päästä eikä niitä saanut hiljennettyä kuin äärimmäisin keinoin. **Väinö Sarajas** (ent Sundström), Oulunkylässä asunut 37-vuotias Erva-Latvala Oy:n prokuristi, kuului näihin murhenäytelmiin. Neljää kieltä taitavassa suojeluskunta-aktiivissa olisi potentiaalia ollut varmasti vaikka mihin, mutta elämän murheelliset käännteet saivat hänet polvilleen. Surua tämän nelilapsisen perheen kuopuksen elämässä oli pienestä pitäen: yksi hänen sisaruksistaan oli saanut elää vain 7-vuotiaaksi, äiti Ida oli kuollut pojan ollessaan 14 ja Oskari-isänkin orvoksi jääneet kolme sisarusta olivat joutuneet hautamaan joulukuussa 1938.

Varusmiespalveluksensa hän aloitti vapaaehtoisena kesällä 1925. Seuraavana keväänä hän sai kahden vuorokauden yksinkertaisen arestirangaistuksen varusteiden huonosta hoidosta. Ensin reservin vänrikiksi ja myöhemmin luutnantiksi ylennetyn Sarajaksen elämä näytti jatkuvan mallillaan: helmikuussa 1941 hän julkisti kihlauksensa näyttelijätär Vappu Elon kanssa, papin eteen asteltiin seuraavana vuonna sulhasen ollessa lomilla rintamalta, missä palveli 75. Autokomppaniassa. Seuraavan vuoden heinäkuussa hän jäi kiinni juopumuksesta sotamiesten kanssa väkijuomia junassa nautittuaan. Sen jälkeen on hänen papereissaan taas hiljainen vaihe. Toista on kuitenkin hänen sisäisen kamppailunsa laita. 14.3.1944 luutnantti Sarajas poistettiin ylipäällikön päiväkäskyllä puolustusvoimain upseeriluettelosta. Syy: kuolema. Kuolinpäivä: 31.12.1943. Kuolinsyy: itsemurha.

Kaarlo Sartjärvi

Töölön Yhteiskoulun Pro Patria-taulusta löytyy useampikin tapaturmaisesti kuollut lentäjä, kuten **Kaarlo Sartjärvi**. Vaasassa Stenberginä syntynyt, Helsingissä vuoden opiskellut ja myöhemmin Tampereelle muuttanut Sartjärvi oli toinen räätäli-isä Uunon ja Tyyne-äidin saamista kaksospojista. Perheeseen kuului vielä isovelikin, joten menoa ja meteliä kotona riitti.

Tampereella asuessaan Sartjärvi liittyi suojeluskuntaan, missä oli mukana seitsemän vuoden ajan. Varusmiespalvelustaan hän lähti suorittamaan vapaaehtoisena ja päätyi Ilmasotakouluun ja lopulta ohjaajaksi Lentolaivue 26:een. Kaksoisveli Reino seurasi veljensä jalanjäljissä niin lentäjäksi kuin samaan lentolaivueeseenkin. Sartjärvi otti osaa ilmataisteluihin Karjalan kannaksella ja Laatokalla, minkä

lisäksi suoritti torjuntalentoja Helsingissä. Hänen kohtalokseen koitui kuitenkin vihollispommittajan sijaan huono onni: 27. 7.1943 matkalennolla ollessaan hänen ohjaamansa Viima II- kone tömäsi suurjännitejohtoihin, jolloin niin 22-vuotias vänrikki Sartjärvi kuin kyydissä ollut mekaanikko, alikersantti Aarne Melander kuolivat.

Kovin varhain päättyi myös Töölön Yhteiskoulun Pro Patria-taulujen seuraavan sankarin, **Eino Soinilan** elämä: Jalkaväkirykmentti 9:n 3. komppaniassa palvelut Soinila ei olisi 20-vuotiaana ollut silloisessa Suomessa liian nuori menemään naimisiin tai äänestämään. Hän oli kuitenkin tarpeeksi vanha kuollakseen maansa puolesta. Rosengrenistä nimensä suomalaistaneiden Einar ja Vilhemina Soinilan esikoinen oli TYKin jälkeen käynyt keskikoulunsa loppuun Kallion Yhteiskoulussa lähempänä Sturenkatua sijaitsevaa kotia. Sitten hän oli jatkanut kauppaopistoon, josta oli valmistunut merkonomiksi 1941 - juuri ennen kuin hänen siviilielämänsä tuli päätökseensä. Nuori sotamies kaatui Uusikylässä 16.8.1941. Häntä jäi kaipaamaan vanhempien lisäksi kaksi vuotta nuorempi pikkusisko Sirkka.

Eino Soinila

Kaj Söderholm

Kaj Söderholm vanhemmat kuuluivat niihin, jotka joutuivat koko loppuelämänsä käymään tyhjällä haudalla, heidän poikansa nukkuessa ikiuntaan jossain aivan muualla. Töölöläisten katujen sijaan halaji nuorukaisen mieli taivaalle ja hän kouluttautui lentäjäksi Kauhavan Siviililento-opistossa. Talvisodassa asevelvollisuutensa vapaaehtoisena muutama vuosi aiemmin suorittanut ylikersantti sai komennuksen Lentolaivue 36:een.

23.12.1939 klo 12.45 hänen ohjaamansa kone nousi ilmaan ja aloitti Suomenlahdelle Paldiskiin suuntautuvan tiedustelulentonsa. Koneen kyydissä oli 24-vuotiaan Söderholm

in lisäksi saman ikäinen tähyistäjä, vänrikki Esko Huhanantti. Viimeisen kerran koneesta tehtiin näköhavainto 25 minuuttia myöhemmin. 13.45 näkyi ilmassa räjähdys. Vielä tämän jälkeen Huhanantin tiedetään olleen siinä kunnossa, että hän on yrittänyt paeta palavasta lentokoneesta laskuvarjon turvin, minkä jälkeen hänet on mahdollisesti ammuttu. Muutama minuutti tuon jälkeen kone syöksyi mereen, josta tuli molempien suomalaisten viimeinen leposija.

Perheensä lisäksi hän jätti jälkeensä pohjattoman kaipauksen myös kihlattunsa sydämeen. Kuten kuolinilmoitukseen valituista sanoista voi kuitenkin päätellä, ymmärsivät he menetyksensä merkityksen: ”Mikä onkaan ihanampaa kuin kuolla isänmaansa puolesta.”

Sama oli eetos Oulaisissa syntyneellä **Kalevi Havulinalla**, jonka kohtalo on ikuistettu myös [Helsingin Ikämiessuojeluskunnan Pro Patria-tauluun](#). Hän oli nuoresta saakka innokas urheilija ja partiolainen, jota kiehtoivat myös luonnontutkimus. Lisäksi hänen tarmonsaa riitti yhdistystoimintaan ja hän oli mukana niin NMKY:ssä kuin Akateemisessa Karjala-Seurassa.

Pastorina ja uskonnonopettajana Havulinna tehtävänsä oli tarjota kanssaihmisille tukea ja lohtua keskellä maailman murheita ja mielettömyyttä. Hän oli kuitenkin myös suojeluskuntaan kuulunut reservin vänrikki, jonka kohtaloksi tuli päätyä sodan, maailman mielettömyyksistä suurimman, uhriksi.

Kalevi Havulinna

Jalkaväkirykmentti 11:n I Pataljoonan adjutanttina palvellut vänrikki Havulinna haavoittui vakavasti kranaatin sirpaleista hyökkäyksessä Hatjalahdella jouluaatonaattona 1939. 28-vuotias kuoli vammoihinsa myöhemmin samana päivänä Johanneksen kenttäsairaalan leikkauspöydälle. Hänen kotiin lähettämistään kirjeistään huokuu se vakaumus, jolla hänkin maansa ja kansansa vapautta puolusti. ”Täällä kaatuu paljon sotilaita, mutta se on sodan järkkymätön laki. Ei ole pääasia, miten minun tai meidän käy, vaan miten käy isänmaan. Älkää murehtiko puolestani. Minä olen jo saanut elämässä kaikkea yllin kyllin. Olen saanut elää hyvässä kodissa, tuntea ympärilläni rakkautta ja elämässäni menestystä. Enkö olisi kiitollinen? Ja tämän kansan elämässä olen saanut elää sen 20 parhainta vuotta. Mitä voisin enemmän vaatia?”

Karl Heikkinen

Karl Heikkinen toimi keskikoulun käytyään vaatetusalalla toimineen Kuusinen Oy:n edustajana. Hän oli kotoisin Ruokolahdella, missä hänen sittemmin jo kuollut Jaakko-isänsä toimi asemamestarina. Jalkaväkirykmentti 68:n riveissä maataan puolustanut, kiväärimiehen koulutuksen saanut 34-vuotias alikersantti kaatui 10.3.1940 Vahvialassa. Häntä jäi äiti Ainon lisäksi kaipaamaan Astrid-sisar.

Ludvig Heynon sukunimessä ei suinkaan ole kyse kirjoitusvirheestä, vaan vähän eksoottisemmista sukujuurista, mistä vihjeitä antaa hänen koko nimensä Ludvig Alfons Archibald. Hänen sukujuurensa ovat Saksassa, missä Heynot olivat Lyypekin vapaakaupungissa vaikuttanut, herttuallinen hansakauppiassuku. Nuoresta iästään huolimatta sotamies Heyno tiesi oman perheensä perimän kautta paremmin kuin ehkä kukaan muu, mitä Suomen kansalla oli pelissä vieraan vallan johtajan pyrkiessä tuhoamaan sen: juuri niin oli käynyt hänen suvulleen Napoleonin marsalkan (ja Ruotsin tulevan kuninkaan) Jean Baptiste Bernadotten teurastaessa jokaisen hänen sukunsa miespuolisen jäsenen 6.9.1806. Ainoa joukkomurhalta säästynyt oli tuolloin Viipurissa käymässä ollut (ja sinne tämän seurauksena pysyvästi asettunut) Gustaf Johan Heyno, josta myöhemmin tuli Ludvigin isoisä.

Ludvig Heyno

Ludvig lähti puolustamaan Suomea siihen hyökännyttä vihollista vastaan sotapoliisina Poliisikomppania 13:ssa. Hän kohtasi loppunsa vahinkolaukauksen myötä 9.2.1940. Neljä päivää aikaisemmin hän oli täyttänyt 20. Häntä jäivät kaipaamaan isä Alexis, äiti Cecilia sekä isosisko Carmen.

Mauri Larmia

Kirjoitettuaan ylioppilaaksi TYKistä, aloitti **Mauri Larmia** (entiseltä nimeltään Lindroos) arkkitehtipinnot Teknillisessä Korkeakoulussa valmistuen diplomiarkkitehdiksi 1939. Jo saman vuoden keväällä hän oli aloittanut työn Tampereen kaupungin rakennuskonttorilla, ennen sotaa Lahteen vastaaviin tehtäviin siirtyen. Nuori lupaus harrasti ulkoilua ja urheilua. Etenkin melonta oli sydäntä lähellä, minkä lisäksi hän oli jalkapallofani. Ystävät kuvailivat häntä ystävälliseksi, auttavaiseksi, luotettavaksi ihmiseksi, jolla oli mielikuvitusta sekä ongelmanratkaisutaitoja. Larmia oli optimisti ja etevä piirtäjä, jolla oli vahva usko oikeaan ja väärään. Tästä hän maksoi hengellään.

Ruotsinkielisistä kootussa Erillisessä Pataljoona 19:ssä joukkueenjohtajana palvellut Larmia kaatui Teikarsaassa 2.3.1940 yrittäessään tuhota vihollisen konekivääripesäkettä. 26-vuotias vänrikki oli lähtenyt vapaaehtoisesti operaatioon, joka paikalla olleiden mukaan parhaassakin tapauksessa tarkoitti varmaa kuolemaa.

Hän jäi haavoittuneena kentälle, mutta viimeisillä voimillaan sai tehtyä kädenliikkeen, jolla - näitä suojellakseen - kielsi miehiään edes yrittämästä hänen pelastamistaan. Kentälle jäänyt sankari julistettiin myöhemmin virallisesti kuolleeksi.

Eräs hänen tovereistaan totesi jälkeenpäin häntä muistellessaan: ”jos kaikki olisivat hänen kaltaisiaan, mitä olisimmekaan saaneet aikaan?” Hän jätti jälkeensä Greta-vaimon, joka joitain kuukausia myöhemmin synnytti heidän esikoistyttärensä Soilin.

Nurmeksessa syntynyt **Terho Linnoila** kävi TYKissä keskikoulun, mutta kirjoitti ylioppilaaksi Kristiinankaupungin Yhteislyseosta, Tämän jälkeen hän lähti tavoittelemaan upseerinuraa. Ahkerana urheilijana hän oli hyväkuntoinen, luonteeltaan vilkas ja sopeutui erinomaisesti niin upseerille asetettuihin vaatimuksiin kuin aseveljiensä seuraan, jotka muistavat myös hänen rakkautensa musiikkiin. Eräs heistä kertoi jälkeenpäin tulleen ”tuntemaan hänet rauhallisena, kylmäverisenä, oikeamielisenä esimiehenä ja kaikille hyvää tarkoittavana upseeritoverina.”

Terho Linnoila

Talvisodassa Jalkaväkirykmentti 14:n I Pataljoonaan komppanianpäälliköksi komennuksen saanut nuori upseeri oli etulinjassa kuolemaansa saakka. Eräessä äidilleen kirjoittamassa kirjeessä hän vakuutti: ”luota, että poikasi ei häpäise maataan ja nimeään ja että kyllä tästä selvitään.” Ja oikeassa oli... joskin tuo selviäminen vaati häneltä kalleimman mahdollisen uhrauksen. 25-vuotias kornetti sai surmansa viholliskranaatin täysosumasta yöllä komentokorsunsa läheisyydessä 22.1.1940.

Eero Malmivuo

Jo pienestä pitäen **Eero Malmivuo** osoitti kiinnostuneisuutta tekniikkaa kohtaan ja rakensi omin päin mm. radioita. Luonteeltaan hän oli aina rauhallinen ja omissa oloissaan viihtyvä. Ylioppilaskirjoitusten jälkeen hän haki Helsingin yliopistoon opiskelemaan kemiaa ja mineralogiaa. J tuolloin hän oli innokkaasti mukana Akateemisen Ilmasuojeluyhdistyksen toiminnassa. Asepalveluksensa hän suoritti ei niin yllättäen Ilmavoimissa, sen reserviupseerikoulun käyden. Talvisodassa 24-vuotias hävittäjälentäjä osallistui ilmataisteluihin Kannaksella ja Laatokan pohjoispuolella Lentolaivue 26:n koneilla.

Vänrikki Malmivuo kohtasi loppunsa Kouvolan pohjoispuolella käydyssä ilmataistelussa 27.2.1940. Hän oli siihen kuitenkin harvinaisen valmistautunut, kuten eräästä hänen rintamalta lähettämästään kirjeestä käy ilmi: ”Me täällä oivallamme elämän arvon sen kokonaisuudessa ja ihanuudessa ja kuitenkin olemme joka hetki valmiit luopumaan siitä, erityisesti nyt, sillä me toivomme, että tulevat sukupolvet ja myös toinen osa omaa sukupolveamme saa meidän avullamme rauhasa nauttia vapaasta elämästään.”

Mauri Larmia ei ole Töölön Yhteiskoulun Pro Patria-taulujen ainoa arkkitehtilupaus - sitä oli myös **Erkki Taimi**. Helsingin suomalaisesta lyseosta 1928 kirjoittaneen Taimen taiteellisuus oli selvää jo varhain: hän ansioitui etenkin maisema- ja muotokuvamaalauksessa, minkä lisäksi hänet muistetaan osuvista karikatyyreistään. Taimi aloitti akateemisen taipaleensa Helsingin yliopistossa matematiikkaa, piirustusta ja maalausta opiskellen, minkä ohessa kävi Taideyhdistyksen piirustuskoulua. Lopulta hän kuitenkin seurasi sydäntään Teknillisen korkeakoulun arkkitehtilinjalle. Opiskelijaelämä sai hänen sydämensä sykkimään ihan uudella tavalla muutenkin: siellä hän tapasi niin ikään arkkitehdin urasta haaveilevan Irma Kolsin, jonka kanssa myöhemmin kihlautui.

Erkki Taimi

Taimi harrasti kotiseutututkimusta - hänen mielenkiintonsa kohdistui erityisesti vanhaan kirkko- ja rakennustaiteeseen. Nuori arkkitehti alkoi nopeasti saada nimeä ja hän oli mm. järjestämässä Pariisin maailmannäyttelyä 1936. Taimi jätti kädenjälkensä Helsinkiin ja Tampereelle piirtämiensä huviloiden muodossa – tänään hänen suunnittelemissa rakennuksistaan on Helsingissä jäljellä ainakin Linnankoskenkatu 17:n kiinteistö.

Jalkaväkirykmentti 36:n 7. komppaniassa joukkueenjohtajana palvellut 30-vuotias vänrikki haavoittui Lavajärvellä puolustustaisteluissa rintaan osuneesta luodista ollessaan käymässä miestensä luona etulinjassa ennen komentopaikalle lähtöään. Hänet saatiin kuljetettua ahkiolla JSP:lle, missä hän kuitenkin kahden tunnin päästä menehtyi saamiinsa vammoihin.

”Pidimme häntä esikuvana hänen lahjakkuutensa ja hyväntahtoisuutensa vuoksi. Tulen säilyttämään hänet muistoissani iäti, sillä hän oli liian hyvä ihminen”, suri yksi hänen miehistään. Sodan aikana Lahden sankarihautausmaita suunnittelemaan kutsun saaneen Irman surua on mahdotonta edes kuvitella. Hän jatkoi heidän molempien rakastamalla alalla ja toimi tienraivaajana: hänestä tuli ensimmäinen Lahden kaupungin virkaan kiinnitetty naisarkkitehti. Hän ei koskaan mennyt naimisiin.

Pentti Tunturi

Pentti Tunturi syntyi Turussa rakennusmestari Erik ja Fanny Tunturin kahdeksasta lapsesta kolmanneksi nuorimpana. Kolme lapsista; yksi poika ja kaksostytöt olivat tosin ehtinyt kuolla jo ihan vauvoina. Tunturi sai keskikoulun päätökseen 1939, mutta tulevaisuutta hänen ei tarvinnut suunnitella: siitä piti huolen Suomen jo pitkään kiristynyt poliittinen tilanne, jossa kuukausi kuukaudelta alkoi olla kaikille yhä selvempää, että sotaa kohti oltiin menossa.

Talvisota syttyi marraskuun lopulla 1939. Nuori alikersantti Tunturi teki osansa laivastopataljoonassa Kotkan lohkolla, missä 7.3.1940 kaatui vihollishävittäjästä ammutusta, hänen vatsansa repineestä luodista.

Läheistensä "Totiksi" kutsuma **Torsten Walli** oli ylioppilaaksi päästyään hakeutunut lukemaan Helsingin yliopistoon lakia. Hän valmistui vuonna 1937 ja auskultoi samana vuonna Turun hovioikeudessa. Työskenneltyään jonkin aikaa lakiasiantoimistossa aloitti hän maatalousministeriössä ylimääräisenä virkailijana. Nuorukaisen suosikkiharrastuksiin kuului suojeluskuntatyö, jossa oli ollut mukana 16-vuotiaasta lähtien sekä ratsastus ja ampuminen. Sotahistoria kiinnosti muutenkin: Walli harrasti alan kirjallisuutta ja mm. keräili vanhoja aseita. Mutta eipä olisi nuori juristi osannut arvata päätyvänsä itsekin osaksi sotahistoriaa, josta vielä vuosikymmeniäkin myöhemmin kirjoitettaisiin ja luettaisiin.

Torsten Walli

Varusmiespalveluksensa liki kymmenen vuotta aikaisemmin suorittanut Walli lähti talvisotaan Kevyt Osasto 4:n eskadroomassa ja osallistui Ino-Vammelsuun, Hatjalahden ja Kuolemanjärven taisteluihin. 29-vuotias reservin luutnantti katosi 1.2.1940 Muurilassa lähdettyään partionjohtajaksi vihollislinjojen taakse, mistä ei koskaan palannut. Wallin Väinö-isän ja Ella-sisaren seurattessa (Bertha-äidin perhe oli joutunut hautaamaan jo toukokuussa 1939) rakas poika ja veli siunattiin Hietaniemessä viimeiseen lepoonsa paikkaan hautapaikkaan KM 587 "kentälle jääneenä tai poissaolevana."

Paavo Aikala

Kaarlo Sartjärveä, Eero Malmivuota ja **Paavo Aikalaa** yhdistää Töölön Yhteiskoulun alumniuden lisäksi myös se, että heistä jokainen kohtasi loppunsa Lentolaivue 26:ssa. Hänen perheensä tarina sen sijaan on *aika* ainutlaatuinen...! Kelloseppä Erik Johan Herlinin ja tämän Olga-vaimon kuusilapsisen perheen kolmanneksi vanhimpana syntynyt Paavo seurasi vanhempiaan kelloseppäksi. Aikanaan Herlinin kasvattityttärekseksi tullut Olga aloittikin nuorena työt tämän kelloseppäliikkeessä ja myöhemmin avioitui 26 vuotta vanhemman Erikin kanssa. Kello- ja kulta-alan tukku- ja vähittäiskauppa kasvoi ja 1906 perhe muutti nimensä Aikalaksi. Kaksi vuotta myöhemmin Paavon isä kuoli ja Olga-äiti otti hoidettavakseen perheen imperiumin, sitä entistä suurempaan kukoistukseen nostaen. Hän oli

myös perustamassa Lahden kelloseppäkoulua. Myöhemmin hänelle myönnettiin kauppaneuvoksen arvonimi, yhtenä ensimmäisistä naisista koskaan. Hänen rakennuttamansa on muuten eräs Helsingin katukuvassa edelleen näkyvä maamerkki, Aikatalo.

Nuoren Paavon harrastuksiin kuului Munkkiniemen suojeluskunnan lisäksi retkeily ja ilmailu. 1930 hän oli avioitunut Tyyne-vaimonsa kanssa, seuraavana vuonna syntyi heidän ainoaksi jäänyt Kari. Perhe asui Meilahden huvila-alueella (juuri se, missä pääministerin virka-asunto Kesäranta ja tasavallan presidentin entinen virka-asunto Tamminiemikin sijaitsevat), jonne hänen vanhempansa olivat rakennuttaneet yhden sen ensimmäisistä taloista. Ruusupuiston vieressä sijaitseva sininen huvila on yhä pystyssä ja on tätä nykyä ruotsinkielisen lääkäriseura Finska Läkaresällskapetin omistuksessa. 1939 pariskunta erosi ja Paavo avioitui Esterin kanssa. Myöhemmin samana vuonna alkaneessa talvisodassa Aikala palveli Lentorykmentti 2:ssa, siirtyen myöhemmin muutaman eri lentolaivueen kautta viimeiseksi jääneeseen pestiinsä Lentolaivue 26:een.

Aikala oli Suomen ensimmäinen, eri kilpailuissakin osaamistaan esiteltyt siviilitaitolentäjä, joten taidon puutteesta 36-vuotiaan ylikersantin ennen aikainen kuolema ei johtunut. Hän kuoli radiokokeilulennolla 30. heinäkuuta 1942 Malmin lentokentällä tapahtuneessa onnettomuudessa hänen ohjaamansa HC-455- koneen siiven hajottua.

Suomen osalta jatkosodan hyökkäysvaihe oli melkoista voittokulkua: talvisodassa Neuvostoliitolle menetetyt alueet saatiin vallattua takaisin nopeasti. Tappioita se ei kuitenkaan tullut: vuoden 1941 loppuun tultaessa oli kaatuneisiin kirjattu 26 830 nimeä. 1285 nimen kohdalla kuolema oli tilastoitu ”muusta kuin vihollistoiminnasta johtuvaksi”. 96 heistä kuoli oman kätensä kautta. Tästä taulusta heitä löytyy kaksi, joista toinen tragedia on **Väinö Araluoma**. Kirjoitettuaan ylioppilaaksi keväällä 1936 oli hän jatkanut opintojaan teknillisen korkeakoulun kemian osastolla. Tykistösuojeluskuntaan hän oli kuulunut 17-vuotiaasta saakka, opiskeluaikoina hän oli lisäksi Akateemisen Karjala-seuran innokas jäsen minkä seurauksena päättyi Valtiollisen poliisin Siperiaan karkotettavien listalle. Asevelvollisuuttaan isänmaallinen, pitkä, tummahiuksinen ja ruskeasilmäinen nuorukainen hakeutui suorittamaan vapaaehtoisena, mutta aivan ongelmattomasti ei muiden sääntöihin sopeutuminen ollut; rangaistuksia (ei kuitenkaan kasarmilta poistumiskieltoa vakavampaa) tuli mm. kiväärin huonosta huollosta ja iltahartaudesta pois jäämisestä. Siitä huolimatta hän jatkoi reserviupseerikoulun oppilaaksi ja yleni vänrikiksi lokakuussa 1937 ja luutnantiksi 9.12.1941. Jälkimmäistä hän ei tosin ollut enää näkemässä, sillä oli kuollut Bromarvissa viisi päivää aiemmin.

Vanhemmille Karinille Ja Väinölle lähti Riihimäelle tieto heidän lapsensa kuolemasta, 13.12. ruumiskin, mutta kuollessaankin poika halusi suojella vanhempiaan: jälkeensä jättämässään kirjeessä hän pyysi esimiehiltään, ettei näille kerrota hänen todellista kuolinsyytään. 23-vuotias luutnantti oli syntynyt 27.4. - päivänä, joka myöhemmin tulisi jäämään historiaan päivänä, jolloin Suomen sota toisessa maailmansodassa päättyi, minkä kunniaksi vietämme kansallista veteraanipäivää juuri tuolloin.

Paavo Berg

Kaikista Töölön Yhteiskoulun Pro Patria-tauluihin kirjatuihin lentäjistä vain lahtelaissyntyinen **Paavo Berg** on hävittäjä-ässä, jollaiseksi lentäjä lasketaan viiden varmistetun ilmavoiton jälkeen. 10,5 voitollaan Pateksi kutsuttu Berg oli itse asiassa kaikkien aikojen toiseksi menestynein suomalainen kaksitasoisilla lentänyt hävittäjä-ässä. Ylioppilaaksi hän kirjoitti 1930, kadettikoulusta hän puolestaan valmistui 1933. Luutnantiksi hän yleni 1935, kapteeniksi 1940. Talvisodassa hän palveli Aikalan lailla Lentorykmentti 2:ssa, jatkosodassa toimi Nummelassa olevan kahdeksan Curtiss-konetta käsittävän Osasto H:n komentajana.

Hänen johtamansa parvi oli iltapäivällä 1.11.1941 lennolla Hangon alueella, missä sen tarkoitus oli houkutella vihollishävittäjät taisteluun. Vähän kahden jälkeen iltapäivällä, lentäessään siipimiehensä kanssa mereltä Tvärminnen suuntaan Berg hyökkäsi alempana lentävän vihollishävittäjän kimppuun, jolloin hänet pääsi yllättämään kaksi muuta vihollishävittäjää. Bergin CU-570-kone syöksyi mereen Koön eteläpuolella. 29-vuotiaan lentäjän ruumista ei koskaan löydetty, vaan hänet haudattiin kentälle jääneenä Valkealaan.

Heimo Ebbinkään kohdalla ei voi olla miettimättä mihin kaikkeen tämäkin nuorukainen olisi elämässään pystynyt, jos vain olisi saanut elää. Mikonkadulla asuneiden, vaatetusalan yritystä pyörittäneiden vanhempien ainokaiseksi jäänyt poika oli älykäs, oma-aloitteinen, puhui neljää kieltä, omasi komean ulkomuodon ja oli vielä urheilullisestikin lahjakas. Erityisesti hän loisti pujottelussa, jossa oli päässyt SM-mitaleillekin. Tämän hän oli perinyt isältään, Suomen kaikkien aikojen monipuolisimpana pidetyltä Karl-isältään, joka oli edustanut Suomea Pariisin olympialaisiin. Ylioppilaaksi hän kirjoitti keväällä 1941, mutta vain viikkoja myöhemmin hänkin sai vaihtaa siviilielämän ja vapauden sotaan.

Heimo Ebb

Siellä vierähtivätkin 21-vuotiaana kaatuneen Ebbin seuraavat kolme vuotta. Jalkaväkirykmentti 25:ssä kiväärijoukkueen johtajana palvellut vänrikki haavoittui vaikeasti kesän 1944 ankarien torjuntataistelujen ollessa raivoisimmillaan Ihantalassa 17.7.1944 vatsaan saamastaan osumasta ja menehtyi vammoihinsa, kun häntä oltiin kuljettamassa joukkosidontapaikalta sairausautoasemalle. Häntä jäi vanhempien lisäksi kaipaamaan urheilupiireistä löytynyt rakastettu Liisa.

Teppo Elo

Talvisodan syttyminen keskeytti koulunkäynnin myös Töölön Yhteiskoulussa. Näissä poikkeusolosuhteissa ei ylioppilaiden valmistumisenkaan hoitunut ihan tavanomaisesti, vaan läpimenon perusteina toimivat ne arvosanat, jolla oppilaat oli edellisen kevään jälkeen siirretty viimeiselle luokalleen – kunhan ne ylittivät tietyn rajan. Kaikki TYKin 45 ylioppilaskokelasta saivat valkolakkinsa, heidän joukossaan Töölön Ruusulankadulla asuneen kauppiasperheen vesa **Teppo Elo**. Tämän jälkeen hän aloitti metsäalan opinnot ja sai vielä vuoden nauttia opiskelijaelämän huolettomuudesta, kunnes seuraavana kesänä Suomi joutui sotaan samaa vanhaa vihollista vastaan.

Syyskuussa Elo aloitti varusmiespalveluksensa, joka vain muutaman kuukauden koulutuksen jälkeen muuttui tositoimiksi Vallilan rykmenttinä tunnetun Jalkaväkirykmentti 47:n 3. konekiväärikomppanian muonavahvuudessa. Tammikuun lopulla 1942 hän sairastui niin vakavasti, että joutui kuukaudeksi sotasairaalaan. Vielä pahempaa oli kuitenkin tulossa: 26.11.1942 20-vuotias korpraali kaatui Lempaalassa saatuaan vihollisluodista päähänsä. Häntä jäi vanhempien Toivon ja Annan lisäksi kaipaamaan niin ikään TYKiä käyneet sisko ja veli.

Siinä missä Suomen sokeriteollisuuden suurvaikuttaja, vuorineuvos John Grundström teki uransa maan antimista, vei hänen kuudesta lapsestaan toiseksi nuorimman, **Kari Grundströmin**, tie taivaalle. Ilmavoimissa inttensä suorittanut Grundström sai lentokoneenohjaajan koulutuksen, joten kertausharjoituksia reservinupseerille olisi ollut tiedossa tavanomaista useammin: joka toinen vuosi. Ensimmäiset olivat vuonna 1939, mutta talvisodan syttymisestä alkaneiden sotavuosien myötä tilanhoitajana siviilissä työskennelleen Grundströmin vuodet kuuluivat tuosta eteenpäin harjoittelun sijaan tositoimissa, joskin hän ehti siinä sivussa suorittaa myös agronomin opintojaan Helsingin yliopistossa.

Kari Grundström

Jo talvisodassa hän lensi Lentolaivue 42:ssä, minkä siivin jatkoi myös jatkosotaan. Esimiehet muistivat Grundströmin huolellisena, hyväkuntoisena, arvostelukyvyltään ja esiintymiseltään moitteettomana upseerina, joka näkyi myös hänen rintapielessään: 1941 hänet oli palkittu 4 lk Vapaudenristillä, seuraavana vuonna 3lk vastaavalla. Mahtui sotavuosiin muutakin hyvää, kuten häät lottana maataan palvelleen Maijan kanssa. 1.6.1943 Grundström sai siirron Pommituslentolaivueeseen, missä hän lensi viimeisen lentonsa Karjalan kannaksella 11.6.1942. Hetki ennen kuin hän aloitti suunnitellun pommituksen, osui hänen DN-61- koneeseensa useita ilmatorjuntakranaatteja ja kone syttyi tuleen. Koneessa olleiden sähköttäjän ja konekivääriampujan onnistui pelastautua palavasta koneesta laskuvarjoilla ja päästä turvaan omien puolelle. Konetta lentänyt Grundström sekä hänen tähyistäjänsä, 21-vuotias vänrikki Keijo Holmberg sen sijaan syöksivät koneen mukana maahan.

Hänen ruumiinsa jäätyä kentälle/ tuhouduttua ei Grundströmin omaisille jäänyt mitään haudattavaakaan. Hänen siunaustilaisuutensa pidettiin hänen isänsä työpaikalla Töölön sokeritehtaalla puoliltapäivin sunnuntaina 18.3.1945. Vain muutama kuukausi ennen kuolemaansa 32-vuotiaasta luutnantista oli tullut isä Jaakko-pojalle, joka nyt kasvoi sotaorpona. Talousneuvoksen arvonimen elämäntyöstään saanut Maija Grundström teki vaikuttavan uran Turun Kauppakorkeakoulun palveluksessa. Hän ei koskaan mennyt uusiin naimisiin.

Timo Hirvi-Kunnas

Timo Hirvi-Kunnas oli jo toinen Jaakko ja Kanerva Hirvi-Kunnaksen pojista, jonka nämäoutuivat uhraamaan sodalle: edellisenä vuonna he olivat menettäneet Mannerheim-ristin ritariksi postuumisti nimetyin Tanelin. Puumalassa syntynyt Hirvi-Kunnas kirjoitti TYKistä ylioppilaaksi 1936, minkä jälkeen innokas partiolainen aloitti lakitieteen opinnot. Varusmiespalveluksensa hän aloitti talvisodan viimeisinä viikkoina ja ehti mukaan vielä Viipurin puolustustaisteluihin. Jatkosodassa hän taisteli ja kaatui 3. Prikaatin 10. komppaniassa, missä tarkaksi tiedetty Hirvi-Kunnas palveli joukkueenjohtajana. Reservin luutnantti hänestä tuli 14.3.1943, sankarivainaja 7.12.1943. 26-vuotias Hirvi-Kunnas kuoli 33. Kenttäsairaalassa aikaisemmin samana päivänä saamiinsa

kranaatinsirpaleen aiheuttamiin vammoihin.

Sotilaana vannomassa valassaan **Martti Juntti** lupasi ”palvella maataan rehellisesti sekä parhaan kykynsä mukaan etsiä ja edistää sen hyötyä ja parasta.” Lääkärintalvala puolestaan velvoitti häntä ”pyrkimään lääkärintoimessaan palvelemaan lähimmäisiäni ihmisyyttä ja elämää kunnioittaen.” Näistä molemmat hän täytti viimeiseen kirjaimeseen.

Ylioppilaskirjoitustensa jälkeen Martti Juntti suoritti armeijan, missä sai lääkintäluutnantin koulutuksen. Tämän jälkeen hän aloitti opintonsa Helsingin yliopiston lääketieteellisessä tiedekunnassa. Hän oli syntynyt Vihdissä, missä oli myös liittynyt mukaan suojeluskuntaan. Syntyperänsä vuoksi hän myös valitsi osakunnakseen Varsinaissuomalaisen osakunnan. Niin talvi- kuin jatkosodassa hän palveli lääkintäupseerina, tehtävänään pelastaa niin monta toveriaan kuin mahdollista. Lopulta tehtävä vaati häntä antamaan oman henkensä, mutta sillä hän oli lunastamassa tulevienkin suomalaispolvien elämän.

Kevyt Osasto 15:ssä palvellut 29-vuotias Juntti haavoittui vaikeasti Helylän edustalla 30.7.1941 lonkkaan, vatsaan ja päähän. Hän kuoli vammoihinsa matkalla 2. Kenttäsairaalaan. Juntti haudattiin Pälkjärven sankarihautausmaalle, joka sodan päättyessä jäi vihollisen puolelle. Valoisana luonteena muistettua Junttia jäivät suremaan vanhempien Alman ja Suomen lisäksi sisarukset Marja, Erkki ja Timo perheineen.

Paavo Koivulehto kirjoitti TYKistä ylioppilaaksi samaan aikaan Teppo Elon kanssa. Hänen kohdallaan mainitut poikkeusolosuhteet mahdollistivat sen, että nuori tykistösuojeluskuntalainen päätti ilmoittautua vapaaehtoiseksi armeijaan. Sota ehti kuitenkin päättyä, ennen kuin hänkin joutui rintamalle. Jatkosodassa kranaatinheitinkoulutuksen reserviupseerikoulussa saanut vänrikki Koivulehti sijoitettiin Jalkaväkirykmentti 4:ään. Hänen sotansa päättyi 23.8.1941 Lyykylässä Viipurin maalaiskunnassa hänen kaaduttuaan taistelussa. Hän oli 21.

Myös **Rauno Kurkelan** suunnitelmat olivat selvät: isänmaa tarvitsi häntä ja hän oli valmis. Heti ylioppilaskirjoituksensa urakoituaan Runeberginkadun ja Mannerheimintien kulmassa perheensä kanssa asunut nuorukainen ilmoittautui vapaaehtoiseksi armeijaan, mikä hänen tapauksessaan johti Rannikkotykistön kautta Lentosotakouluun. Ohjaajakurssin käynyt, tovereidensa rehtinä arvostama sotamies ei ehtinyt kuitenkaan rintamalle, ennen kuin lensi viimeisen lentonsa Kauhavalla. 20.4.1944, vähän ennen kolmea iltapäivällä, 19-vuotias Kurkela laskeutui SZ-25- koneensa kanssa kentälle samaan aikaan maaliinlaskulentoja omalla koneella harjoitelleen korpraali Juusolan kanssa. Heistä jälkimmäinen lähti saman tien uudelle lennolle ja näki edessään olevan toisen koneen vasta liian myöhään, jolloin ei enää ollut tehtävissä mitään törmäyksen ehkäisemiseksi. Juusosen koneen potkuri ruhjoi Kurkelan koneen rungon sen etuohjaamoon saakka, jolloin Kurkela sai välittömästi surmansa.

Vanhemmista Toivosta ja Helmistä sekä sisaruksista Pentistä ja Liisasta koostunut perhe oli Kurkelalle tärkeä. Viimeisessä kirjeessään kotiin hän kirjoitti näille: ”hyvää yötä rakkaat sinne kotiin, iltarukouksessa ollaan koko perhe koolla.”

Osmo Lehdolle ominaiset isänmaallisuus ja velvollisuudentunto olivat jo lapsuudenkodin perintöä: olihan hänen isänsä yksi Saksaan salaiseen jääkärikoulutukseen lähteneitä uskalikkoja. Sieltä palattuaan hän oli tehnyt oman osansa hänelle rakkaan kotimaan turvassa pitämiseksi: sisällissodan jälkeen hän palveli vielä niin talvi- kuin jatkosodassa. Jääkärisuojeluskunnassa mukana ollut poika Osmo jätti koulun kesken ja lähti tekemään omaa velvollisuuttaan. Keväällä 1944 reservin vänrikiksi

edennyt Lehto sai komennuksen Erillinen Pataljoona 21:een joukkueenjohtajaksi. Taisteluihin hän ehti osallistua sotapolkunsa aikana Maaselässä, Parkjärvellä, Leipäsuolla, Kämärässä ja Karisalmella, minkä maastossa hänen aseensa lopullisesti vaikenä. 20-vuotias Lehto kaatui 22.6.1944. Reilun viikon päästä hänestä olisi tullut täysi-ikäinen. Häntä jäivät vanhempien Einon ja Hellin lisäksi kaipaamaan sisarukset Eila ja Paavo.

Myös Ristiinassa syntyneen **Olavi Lintulahden** kohdalla koulunpenkki vaihtui korsuksi keväällä 1941. Jalkaväkirykmentti 2:een komennetun, kiväärimiehen koulutuksen saaneen nuoren korpraalin sota Syvärillä oli asemasotaa, joten suuremmilta vaaran paikoilta vältyttiin... kunnes tuli kesä 1944 ja puna-armeijan suurhyökkäys, joka laajeni Syvärillekin. Taistelut Pirkin kylässä olivat raivonneet aamusta saakka ja iltaan tultaessa eräskin kranaatinheitinjoukkue ilmoitti joutuvansa vetäytymään siitä yksinkertaisesta syystä, ettei enää ollut ainoatakaan ammusta jäljellä. Näissä taisteluissa haavoittui vaikeasti myös 22-vuotias kivääriryhmän johtaja Lintulahti, joka jäi vammoineen kentälle. Taistelujen kiivaudesta johtuen häntä ei myöhemminkään päästy noutamaan.

Vanhemmat Hilda ja Juho olivat surun murtamia. He siunasiivat poikansa kotipaikkansa Mäntyharjulle, missä hänen nimensä on nyt yksi sankarihautausmaan 319 pienestä harmaasta kivirivistä. Hauta vain on tyhjä. 27.7.1945 annetun lain pohjalta Olavi Lintulahti julistettiin virallisesti kuolleeksi helmikuussa 1948.

Anton Piennar

Antonina tunnetun **Antonius Pientareen** perheen alkuperäisen nimen Piteranin erikoisuus selittyy Josef-isän idästä päin peräisin olevilla sukujuurilla. Tänäpä nimeä tavataan lähinnä Latviassa. Syyskuussa 1938 Anton päätti muuttaa sen Pientareeksi ja seuraavana keväänä hänestä tuli ensimmäinen sen niminen ylioppilas, joka TYKistä oli koskaan valmistunut.

Koti Töölönkatu 44:ssa sai jäädä suomea, ruotsia ja saksaa taitavan Pientareen jatkaessa opintojaan Kasvatusopillisessa korkeakoulussa Jyväskylässä. Suojeluskuntatoiminnassa hoikkarakenteinen Piennar oli ollut mukana 19-vuotiaasta ja oli ansioitunut etenkin ampumataidoillaan. Kesäkuussa 1941 kaikki läheiset olivat kokoontuneet yhteen juhlimaan Antonin Elena-siskon

naimisiinmenoa. Perinteisten juhannushäiden sijaan niitä tanssittiinkin jo kaksi viikkoa aikaisemmin ja hyvä niin, koska juhannuksen juhlinta vaihtui Suomessa tuona kesänä lennosta jatkosodaksi. Piennar sijoitettiin Jalkaväkirykmentti 47:n 3. komppaniaan, missä hän toimi kivääriryhmän johtajana. Seuraavan vuoden helmikuussa hänen pysäyttävän katseen omanneet siniset silmät sulkeutuivat viimeisen kerran 24-vuotiaan sotamiehen kaatuessa Krivillä.

Suomalaisen kansan, kielen ja kulttuurin, samoin kuin sen selviämisen tärkeys oli **Ylermi Salmiselle** harvinaisen selvää. Hänen isänsä, jolta hän oli perinyt myös varsinaisen etunimensä Väinö, oli merkittävä suomalaisen kansanrunouden ja -perinteen tuntija, joka laski tuttavapiiriin mm Akseli Gallen-Kallelan. Yhteensä hänen ja Kaarina-vaimon perheeseen kuului viisi lasta, joista jokainen kävi koulunsa TYKissä. Ylermi oli näistä toiseksi vanhin. Ylioppilastodistuksen hän sai käteensä Paavo Koivulehdon ja Teppo Elon lailla keväällä 1940, mutta oli jo alkuvuodesta ilmoittautunut vapaaehtoiseksi armeijaan. Hänen edellytyksensä eivät jääneet esimiehiltä huomaamatta ja

sotilaskoulutus jatkui vielä kadettikoulun kurssilla 26, 166 muun kokelaan kanssa. Vain kahden viikon kuluttua sen alkamisesta kurssi kuitenkin keskeytyi: jatkosota oli alkanut. Miehiä tarvittiin nyt aseisiin ja rintamalle. Jo seuraavana päivänä kadetit olivat jo matkalla joukko-osastoihinsa. Kurssi alkoi uudelleen 1.7.1942, jolloin alkuperäisistä kadeteista oli kaatunut 28. Yksi heistä oli 20-vuotias Ylermi Salminen.

Heinäkuussa 15. Divisioonaan oli perustettu vapaaehtoisista muodostettu, vajaan 100 miehen vahvuinen sissiosasto Katajaisen. Sen varapäällikkö oli vänrikki Salminen. Osana Kilpolansaaren motin valtausta osasto Katajainen teki maihinnousun Asilasta Ulaskanniemeen elokuun 20. ja 21. päivän välisenä yönä. Aamukolmelta osasto pääsi maihin ilman merkittävää vastarintaa, mutta Salmisen johtama joukkue joutui pian ankaran vastahyökkäyksen kohteeksi, jossa Salminen kaatui vihollisen käsikranaatin sirpaleista.

Heinolassa syntynyt **Veli Sepänaho** sulki TYKin oven taakseen lopullisesti kesken 1940–1941 lukuvuoden. Vapaaehtoisena armeijaan ilmoittautunut nuorukainen ehti aloittaa jo reservin aliupseerikoulutuksenkin, joka päättyi 13.3. rauhan tultua. Huhtikuussa 1940 hänet vapautettiin, ja varsinaista palvelukseen astumista lykättiin vielä kahdella vuodella. Kutsu tuli kuitenkin jo seuraavana kesänä. Siinä vaiheessa, kun Jalkaväkirykmentti 22:n II Pataljoonassa palvelut Sepänaho kaatui Korpiselässä, ei jatkosotaa ollut kestänyt kahtakaan viikkoa. Aamuöisellä partioretkellä olleen 19-vuotiaan yllätti konekiväärisuihku keskivartaloon. Hänen ruumiinsa jäi kentälle ja odottaa tuntolevyn 299822 yhä löytymistään.

10 päivää hänen kaatumisensa jälkeen vanhemmat Sulo ja Tyyne sekä hänen isosiskonsa Kaarina julkaisivat sankarinsa kuolinilmoituksen Hesarissa, Jean Sibeliuksen säveltämää Ateenalaisten laulun jylhiä sanoja lainaten: ”Kaunis on kuolla kun joukkosi eessä urhona kaadut, taistellen puolesta maas’, puolesta heimosikin”.

Kotkasta syntyneen **Jaakko Siverin** vanhemmat muuttivat perheensä Helsinkiin osoitteeseen Mannerheimintie 12 A vuonna 1939. Kolme vuotta aikaisemmin isä Anders oli muuttanut perheen ruotsalaisperäisen nimen Spaakista Siveriksi. Kaksi vuotta myöhemmin Jaakko sai keskikoulunsa päätökseen. Muutaman kuukauden kuluttua hän aloitti asepalveluksensa vapaaehtoisena. Asemasodan vakiinnuttua vanhempia ja nuorimpia ikäluokkia alettiin portaittain kotiuttaa ja heinäkuun puolivälissä 1943 ehdittiin korpraali Siverikin jo siirtää reserviinkin. Kesäkuun 10. päivä 1944 helvetti repesi valloilleen Karjalan kannaksella puna-armeijan suomalaiset yllättäneen suurhyökkäyksen myötä ja kaikki ikäluokasta riippumatta tarvittiin palvelukseen. Tällä kertaa pitkä ja atleettinen, ryhdikkäänä pidetty Siveri ei enää palaisi kotiin.

Jaakko Siveri

6.7. Siveri haavoittui Äyräpäässä ja kuoli vammoihinsa matkalla 40. Kenttäsaairaalaan. 21-vuotiasta sankarivainajaa jäi suremaan hänen pieni, mutta sitäkin läheisempi perheensä: vanhemmat Anders ja Bertta sekä Jaakkoa kaksi vuotta vanhempi sisar Kaarina.

1939–1945 sodissamme kaatuneiden keski-ikä on 21 vuotta, mikä oli Suomessa vuosisatojen ajan täysi-ikäisyyden ikäraja. Täysin täysivaltaisia kansalaisia heistä ei tullut tosin vielä tuolloinkaan, vaan valtiollisissa vaaleissa ihmiset katsottiin valmiiksi äänestämään vasta 24 vuoden jälkeen. **Heikki Tahvanainen** vietti 21-vuotispäiväänsä rintamalla 23.8.1941. Se jäi liki 190-senttisen, hyväkuntoisen nuorukaisen viimeiseksi. Ylioppilaaksi Jyväskylässä kapteeni Yrjö Tahvanaisen ja tämän lastentarhaopettajavaimo Sallen perheen ainoaksi pojaksi syntynyt Heikki oli kirjoittanut saman vuoden keväällä. Vain viikkoja myöhemmin hän lähti jatkosotaan. Tykistösuojeluskuntaa harrastaut Tahvanainen ilmoittautunut vapaaehtoiseksi jo talvisotaan, mutta tuolloin hänen palveluksensa keskeytettiin rauhan tultua etuajassa ja poika kotiutettiin viemään koulunsa loppuun. Konekiväärikoulutuksen saanut korpraali haavoittui jo 11.7.1941 Kokkarissa, mutta jatkoi taistelusta toiseen vienyttä tietään.

Viimeisimpänä Jalkaväkirykmentti 5:n III Pataljoonassa palvelut nuorukainen oli mukana joulukuun loppupuolelle kestäneissä Maaselän taisteluissa. Tuon jälkeen Aaverykmenttinäkin tunnettu joukko-osasto siirrettiin reserviin Karhumäkeen tammikuun 5. päivään saakka 1942, mistä alkoi heidän asematavaiheensa Maaselän loholla. Turvassa ei kuitenkaan ollut kukaan: 21-vuotiaan korpraalin kaatumista edeltävien päivien sotapäiväkirjat kertovat vihollispuolen jatkuneesta liikehinnästä, hyökkäyksistä ja tulituksesta. 9.1.1942 ei ollut ehditty aamukahdeksaa pidemmälle, ennen kuin 38 neuvostosotilaan kerrottiin kohdanneen loppunsa yrittäessään tuhota Tahvanaisen pataljoonan majoitusalueen. 7.30 oli 12. komppaniassa kirjattu omiin kaatuneisiin korpraali Tahvanainen.

Demanderista Temariksi perheensä sukunimen suomalaistaneen varatuomari Yrjö Temarin ja tämän Ragnhild-vaimon ainoaksi jäänyt lapsi, Ollina tunnettu **Yrjö Temari** oli perinyt isältään paitsi etunimensä, myös kiinnostuksen lakiin. Ruoholahden villoissa Abrahaminkadulla kasvanut poika oli kirjoittanut ylioppilaaksi keväällä 1937 ja aloittanut oikeustieteen opintonsa syksyllä 1938, Eteläsuomalaisen osakunnan joukoissa opiskelijaelämän riennoista nauttien. Vanhempien lisäksi ainoa lapsenlapsi oli erityisen rakas myös mummulleen, Ragnhildin äidille.

Temarin syntyessä lokakuussa 1917 ei Suomi ollut vielä edes itsenäinen, mutta kesällä 1941 alkoi jo kolmas sota, jossa se itsenäisyyttään joutui aseina puolustamaan. Niin sisällissota kuin talvisota olivat päättyneet Suomen selviytymiseen, mutta kovin tappioin ja, jälkimmäisen kohdalla myös ankarin aluemenetyksin, joita nyt lähdettiin hakemaan takaisin. Sodan uskottiin yleisesti olevan ohi viimeistään muutamassa kuukaudessa, mutta sen sijaan siitä tuli sodista pisin ja raskain. Ikämiessuojeluskuntaa harrastanut 23-vuotias Temari oli mennyt 1937 vapaaehtoisena armeijaan, missä silmävikansa vuoksi oli ensin määrätty apupalvelukseen. Esiemiestensä hyväkuntoiseksi ja huolelliseksi kehuma nuorukainen oli kuitenkin pian osoittanut motivaationsa ja pystyvyytensä ja oli mukana jo talvisodassa Viipurin loholla kevyen patterin päällikkönä.

Vänrikki Temarin kohdalla jatkosota tuli päätökseensä jo 3.9.1941 hänen kaatuessaan Hangon rintamalla Bromarvissa. Siinä vaiheessa, kun surun murtamat vanhemmat julkaisivat poikansa kuolinilmoituksen, ei hänen ruumiistakaan ollut tietoa. Se löytyi vasta 25.10.1941, pää vihollisluodin lävistämää. Kaksi päivää myöhemmin se lähetettiin omaisille, jotka hautasivat hänet Hietaniemen sankarihautoihin.

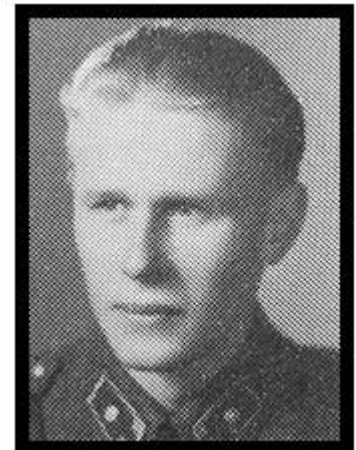

Matti Timonen

Monen Töölön Yhteiskoulun Pro Patria-tauluun ikuistetun oppilaan lailla myös **Matti Timonen** harrasti tykistösuojeluskuntaa ja niin monen muun lailla myös hän ilmoittautui armeijaan vapaaehtoisena, malttamatta odottaa vasta muutaman vuoden päässä siintäviä kutsuntojaan. Kuopiossa syntyneen Timosen isä piti Lammilla apteekkia, äiti puolestaan oli käsityönopettaja.

Jo ennen varsinaisen sotapolkunsa alkamista oli Timonen kesäkuusta syyskuuhun 1941 palvellut SS-vapaaehtoisena Saksassa suomalaisessa moottoroidussa pataljoonassa, missä hänen kerrotaan olleen kenttäpostisensuurin palveluksessa. Patteriston koulutuskeskuksessa hän aloitti Suomessa lokakuussa 1941. 4. Divisioonassa viettämänsä lyhyen pätkän jälkeen hänet komennettiin Erillinen Pataljoona 21:een, missä hän Voljärvellä 14.4.1942 kaatui. Vaikka hänen yksikkönsä sotapäiväkirja kertoo tuona päivänä kuuluneen harvakseltaan vihollisen jalkaväen tulta, päätti hänen elämänsä suomalainen luoti. 20-vuotias korpraali menehtyi hänen omasta aseestaan peräisin olleen vahinkolaukauksen myötä.

Myös kirjanpitäjä-Toivolle ja tämän Tyyne-vaimolle heidän poikansa, **Erkki Varveen** (ent. Wilkman) kaatuminen sodassa oli ihan erityisen raskas menetys, koska tämän oli heidän ainoa lapsensa eikä toista enää tulisi. Vaikka Hesarin etusivun kuolinilmoitukset ja tuttavapiirin keskusteluissa esiin nousevat nimet kertoivat, mikä aivan liian monen kohtalo olisi, toivoivat he hartaasti, että poika pääsisi vielä palaamaan kotiin Stenbäckinkadulle elossa ja ehjänä. Kesäkuussa 1943 kiväärimiehen koulutuksen saanut Varve oli saanut siirron joukkueenjohtajaksi 3. Prikaatiin, minkä riveissä palveli loppusotansa. 5.2.1944 vanhempien pahin pelko kävi toteen ja 20-vuotias vänrikki kaatui Vansjärvellä saatuaan vihollisluodin rintaansa.

Erkki Varve

Osmo Haataja

Osmo Haatajan liikemiesisä Viktor oli aikanaan muuttanut leveämmän leivän perässä Yhdysvaltoihin, minkä vuoksi pojan passissa luki syntymäpaikan kohdalla Fitchburg Massachussets. Osmon, perheen kolmesta lapsesta keskimmäisen, ollessa vuoden ikäinen muutti perhe takaisin Suomeen, missä sisarukset laitettiin Töölön Yhteiskouluun. Osmo valmistui ylioppilaaksi vuonna 1927 ja ekonomiksi kolme vuotta myöhemmin, suoritettuaan siinä välissä asepalveluksensakin. Suomen lisäksi niin ruotsia, saksaa kuin englantia puhuvalla teräväpäisellä ja kunnianhimoisella nuorukaisella olisi valloittanut Suomen lisäksi vaikka maailmankin, mutta Stalinin yritys valloittaa Suomi muutti hänenkin tulevaisuutensa kulun. Kauppaedustajana työskennellyt Haataja oli 1939 avioitunut

Mailiksensa kanssa ja seuraavana vuonna he olivat saaneet toivottua perheeseensä esikoispoika Paulin. Merivoimissa varusmiespalveluksensa ja reserviupseerikoulunsa suorittanut Varve oli

ylennetty luutnantiksi helmikuussa 1940. Paikalliseen suojeluskuntatoimintaan oli Leppävaarassa kasvanut Varve mennyt jo 14-vuotiaana.

101. kevyessä patterissa palvellut 34-vuotias luutnantti, ekonomi, aviomies ja perheenisä haavoittui vaikeasti 23.10.1941 Hangon saaristossa. Räjähdyksen aiheuttamat vammat olivat vaikeat ja moninaiset: sirpaleet olivat menneet läpi hänen rintakehästään, repineet hänen keuhkonsa sekä vaurioittaneet hänen selkärankaansa, aiheuttaen neliraajahalvauksen. Hänet viettiin hoidettavaksi 54. Sotasairaalaan, missä 15.4.1942, klo 16.55 hänen eloonjäämiskamppailunsa vihdoinkin päättyi.

Elämä hymyili myös **Erik Lylylle** (ent. Lagerström). Heti ylioppilaskirjoitusten jälkeen hän oli aloittanut lakitieteen opintonsa Helsingin yliopistossa. Talvisodastakin hän, toisin kuin niin moni hänen ikäisensä, oli tykistön aliupseerikoulua käydessään selvinnyt hengissä. Rautatiesuojeluskunnan toiminnassa mukana ollut Lyly oli aktiivinen ja kovassa kunnossa.

Erik Lyly

Jatkosodassa eri joukko-osastoissa patteripäällikkönä, tulenjohtajana, jaosupseerina sekä ihan viimeisenä tehtävänä Rannikkorykmentti 2:ssa oikeus- ja urheilu-upseerina palvellut Lyly yleni vänrikiksi 1941 ja luutnantiksi 1943. Samaan vuoteen osui yksi hänen elämänsä suurimmista valopilkuista: häät farmaseutiksi opiskelleen Ullan kanssa. Kauaa ei tätäkään onnea kuitenkaan saanut kestää: 16.6.1944 nuori upseeri kaatui Kuolemanjärvellä Seivästön Lautarannasta viholliskiväärin osumaan. Elämällä oli kuitenkin hänen varalleen vielä yksi valopilku, jota hän ei kuitenkaan koskaan ehtinyt nähdä: hänen seuraavana vuonna syntynyt tyttärensä. Sankari-isän muisto jäi kuitenkin elämään osana häntä: äiti Ulla nimesi hänet rakkaan puolisonsa mukaan Erikaksi.

Erkki Salmi

Samana päivänä toisaalla kaatui **Erkki Salmella**. Myös hänellä oli niin paljon toiveita ja odotuksia tulevaisuudelleen. Ylioppilaskirjoitustensa jälkeen vuonna 1937 lahtelaissyntyinen Salmi aloitti vapaaehtoisena varusmiespalveluksensa, missä sai viestikoulutuksen. Tuota ennen hän oli ollut jo mukana suojeluskunnassa. Intin jälkeen hän aloitti opintonsa Helsingin yliopiston matemaattisluonnontieteellisessä tiedekunnassa, myös Eteläsuomalaiseen osakuntaan liittyen. Jo talvisodassa maataan palvellut luutnantti ehti kaksi sotaa käsittäneen taipaleensa aikana olla antamassa panoksensa niin monessa taistelussa, että lista niistä täyttää hänen kantakortissaan lukuisia rivejä. Jatkosodassa pataljoonansa viestiupseerina ja viestijoukkueen johtajana hän piti huolta siitä, että yhteydet eri toimijoiden välillä pelasivat ja oli tunnettu tarkkuudestaan. Tauon tullen hän hoiti kirjeiden ja korttien kautta yhteyksiä kotiin, vanhempien Onnin ja Olgan lisäksi postia lähti Sirkka-nimiselle liikeapulaiselle, jonka sydämen vaaleatukkainen, tummasilmäinen ja salskea upseeri oli vienyt. 1944 he saivat papin aamenella toisensa ihan virallisesti. Maaliskuussa sulho sairastui ja joutui hoidettavaksi 1. Sotasairaalaan, missä hän paljastui maksatulehdusta aiheuttavan viruksen oireettomaksi kantajaksi.

Liki kahden kuukauden hoitojakson jälkeen hän pääsi palaamaan paikalleen 3. Prikaatin viestikomppaniaan, missä kaatui 16.6.1944.

Torsten Wallin, Yrjö Tamarin ja Erkki Lylyn lailla myös **Jouko Säynäjoki** oli haaveillut lakimiehen urasta. Tilanomistajan poika oli kirjoittanut ylioppilaaksi Helsingin Maanviljelyslyseosta, minkä jälkeen oli aloittanut lakiopintonsa Helsingin yliopistossa syksyllä 1938. Orivedellä syntyneenä hän liittyi Hämmäläiseen osakuntaan. Akateeminen maailma sai kuitenkin jäädä hänen palatessaan Orivedelle maanviljelijäksi. Varusmiespalveluksensa hän suoritti vuosina 1940–1941, pikakivääriampujan koulutuksen saaden. Rintamalle hän lähti Jalkaväkirykmentti 27:n 7. komppaniassa ja kaatui 2.9.1941 Inkerin Suur-Kaljalassa. Häntä jäi vanhempien Väinön ja Elinin lisäksi kaipaamaan viisi sisarusta.

Jouko Säynäjoki

